БУТУН ДУН'Ё ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№215 (446)
29 ОКТЯБРЬ
ШАНБА
1955 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

Қишлоқ хўжалиги ходимлари! Социалистик қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришининг ҳамма тармоқларини кучли сур'атда юксалтириш учун курашингиз! Колхоз ва совхозлардаги экинзорлардан ва мавжуд резервлардан яхши фойдаланингиз! Мамлакатга дон, гўшт, сут, жун ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини кўпроқ тайёрлаб берайлик!

(«Улуғ Октябрь Социалистик революциясининг 38 йиллиги муносабати блан КПСС Марказий Комитетининг Чақириқлари»дан).

Қишлоқда совет савдосини янада ривожлантирайлик

Колхоз ва совхозларимиз далаларида ижодий меҳнат қайнамоқда. Колхозчилар, МТС ва совхоз ишчилари партиямиз шонли XX с'езди шарафига социалистик мусобақани ҳартарафлама қизитиб, йил бўйи ҳалол меҳнат туфайли етиштирилган пахта ҳосилини ўз вақтида териб давлатга топшириш учун курашмоқдалар. КПСС Марказий Комитетининг Октябрь Чақириқлари пахтакорларни янгидан-янги меҳнат зафарларига илҳомлантирмоқда. Илғор колхозлар, бригадалар ҳозирданоқ пахта тайёрлаш давлат планини бажариб қўйдилар.

Пахта йиғим-териминииг ҳозирги ҳал қилувчи даврида қишлоқда совет савдосини кучайтириб юбориш алоҳида аҳамиятга эгадир. Колхозчилар, механизаторлар, совхоз ишчилари учун зарур бўлган саноат ва озиқ-овқат маҳсулотларини бевосита уларнинг ишлаб турган жойларига ўз вақтида етказиб бериш улар учун жуда катта қулайликлар вужудга келтиради. Айниқса қиш яқинлашиб келаётган ҳозирги кунларда қишлоқ меҳнаткашларини қиш учун зарур бўлган кийим-кечаклар, оёқ кийимлари блан та'минлаш зарур.

Қишлоқда совет савдосини кучайтириб юбориш пахтакорларнинг иш унумини оширишга ёрдам беради, уларнинг ўз вақтларини тежаб-тергаб сарфлашларини та'минлайди. Савдо-сотиқ ишлари ёмон йўлга қўйилган жойларда колхозчилар, МТС ва совхоз ишчилари ўз эҳтиёжларига зарур бўлган нарсаларни сотиб олиш учун район ёки шаҳар марказларига боришга мажбур бўладилар. Натижада улар ишдан кечикиб қоладилар, ёки ишдан эрта кетиб қоладилар, меҳнат интизомини бузиш фактлари рўй беради.

Қишлоқда совет савдоси блан бевосита шуғулланучи район матлубот союзлари қишлоқ аҳолисининг озиқ-овқат ва кенг исте'мол молларига бўлган талабларини қондириш учун зарур тадбирларни кўраётган бўлсалар ҳам, лекин бу соҳадаги олиб борилаётган ишлар қишлоқ аҳолисининг ўсиб бораётган юксак талаблари даражасида эмас. Ба'зибир район матлубот союзлари пахта йиғим-териминииг ҳозирги қизғин кунларида пахтакорларнинг кенг исте'мол молларига бўлган талабларини етарли даражада қондириш тўғрисида ғамхўрлик қилмаётирлар.

Бунга Оҳангарон ва Ўртасарой район матлубот союзларини мисол қилиб кўрсатиш мумкин. Улар қишлоқ аҳолисига қиш учун зарур бўлган: пальто, галош, этик ва бошқа кийим-кечакларни етказиб бермаётирлар. Шунингдек, Верхне-волинск, Чиноз, Янгийўл район матлубот союзлари колхоз бригада ва звеноларида кўчма дўконлар ташкил этиш масаласига ўтакеттан бепарволик блан қарамоқдалар. Айниқса Чиноз район матлубот союзи фаолиятсизлик кўрсатмоқда. Район матлубот союзининг магазинлари 20 жойда кўчма дўкон ташкил этиши керак эди. Аммо шу кунга қадар бирорта ҳам кўчма дўкон колхозчилар талабини қондирадиган даражада савдо қилгани йўқ. Ўртоқ Наврўзов мудирлик қилаётган 9-нчи магазин кўчма дўкон ташкил этиб, фақат 16 сўмлик савдо қилган. Бу нимани кўрсатади. Бу шуни кўрсатадики, Чиноз район савдо ташкилотлари колхозчилар талабини қондирадиган, уларнинг эҳтиёжига мос келадиган моллар блан магазин ва кўчма дўконларни та'минламаётир. Савдо ташкилотларининг ўз ишларига бундай мас'улиятсизлик блан қарашлари каби фактларга йўл қўймаслик керак.

Савдо ташкилотлари қишлоқ аҳолисининг ўсиб бораётган талаблари блан ҳисоблашишлари, қишлоқда савдо тормоқларини кенгайтириш тадбирларини кўришлари зарур. Харидорларнинг талаб ва эҳтиёжларини ўрганиш, уни қондириш — савдо ташкилотларининг муҳим вазифасидир.

Қишлоқда савдо ишлари блан шуғулланучи ташкилотлар кенг исте'мол моллари ишлабчиқаручи корхоналар блан ҳамкорликда иш олиб боришлари, харидорлар манфаатини ҳимоя қилишлари, кенг исте'мол моллари ишлабчиқаручи саноат корхоналаридан колхозчилар, МТС ва совхоз ишчиларининг дидига, талабига мос келадиган зарур ва сифатли маҳсулотлар ишлабчиқаришни талаб қилишлари керак. Қишлоқ меҳнаткашларининг зарур товарларга бўлган эҳтиёжини саноат корхоналарига бевосита етказучи воситачилар савдо ташкилотларидирлар. Шунингдек, кенг исте'мол моллари ишлабчиқаручи корхоналар ҳам ўз навбатида ишлабчиқариш планларини қишлоқ аҳолисининг эҳтиёжларини ҳисобга олиб тузишлари, колхозчилар, МТС ва совхоз ишчиларини гўзал ва яхши газламалар, чиройлик кийимлар, пишиқ ва нафис пойафзаллар ва бошқа зарур товарлар блан та'минлаш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилишлари керак.

Савдо ташкилотлари пахта йиғим-терими даврида қишлоқ аҳолисининг товарларга бўлган эҳтиёжларини қондириш, қишлоқда совет маданий савдосини кучайтириб юбориш учун қишлоқда куз ва қиш мавсумида зарур бўладиган товарларни жойлардан ўз вақтида олиб келишни ташкил этишлари, бунинг учун бутун воситаларни ишга солишлари зарур. Матлубот кооперациялари қайси товар қайси район учун зарур эканлигини билишлари, қайси колхозларда, совхозларда қандай моллар етишмаслигидан кўз-қулоқ бўлиб туришлари керак. Район колхозларида, ишлабчиқариш бригадаларида колхозчилар, механизаторлар учун энг зарур бўлган моллар блан савдо қилишни уюштириш керак. Бунинг учун қишлоқдаги савдо ташкилотлари ўз ишларини тўғри планлаштиришлари, товарларни жойларга план бўйича юборишни ташкил этишлари лозим. Бунда албатта, қишлоқ меҳнаткашлари талабларини ҳисобга олиш керак.

Қишлоқда совет савдосини кучайтириб юбориш савдо ташкилотларининг аниқ ва тўғри ишлашига, маҳаллий партия ва совет органларининг савдо ишларига яқиндан раҳбарлик қилишларига ҳартарафлама боғлиқдир.

Район партия комитетлари, район ижроия комитетлари қишлоқда савдо ишлари блан шуғулланучи ташкилотларнинг фаолиятини, уларнинг пахта йиғим-терими даврида қишлоқ меҳнаткашлари учун қандай товарлар етказиб бераётганликларини контроль қилиб туришлари керак.

Пахта йиғим-териминииг ҳозирги мас'улиятли даврида қишлоқда совет савдосини янада ривожлантириб юбориш, пахтакорларнинг саноат товарлари ва озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини тўла қондириш — савдо ходимларининг шарафли бурчидир.

Савдо ташкилотлари, кенг исте'мол товарлари ишлабчиқаручи корхоналар пахтакорларга яқиндан ёрдам беришлари, пахта тайёрлаш планини бажариш ишига ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшишлари керак.

КПСС Марказий Комитетининг Октябрь Чақириқларига жавобан қишлоқда совет савдосини янада кучайтириб юборайлик, пахтакорларга маданий-маиший хизматни ҳартарафлама яхшилайлик.

— Давлат ва кооператив савдоси ходимлари! Шаҳар ва қишлоқда савдо-сотиқни бутун чоралар блан кучайтирингиз, меҳнаткашларнинг товарларга бўлган эҳтиёжларини тўла қондирингиз! Совет савдоси маданиятини оширингиз!

Ҳурмат тахтаси

Давлат пахта тайёрлаш планини муддатидан илгари бажарганликлари учун область **Ҳурмат тахтасига** ёзилдилар:

Мирзачўл районидаги **М. Горький номли колхоз** (колхоз раиси **Хван Ден Гвон**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Ни Виктор**).

Бўка районидаги **Ленин номли колхоз** (колхоз раиси ўртоқ **Каримова**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Иброҳимов**).

Юқоричирчиқ районидаги **Сталин номли колхоз** (колхоз раиси ўртоқ **Жонзақов**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Истамқулов**).

Сталин номли колхоз пахтакорларининг муваффақияти

Юқоричирчиқ районидаги Сталин номли колхозда бу йил пахтадан мўл ҳосил етиштирилди. Колхоз а'золари ёз бўйи фидокорона меҳнат қилиб, етиштирган пахта ҳосилини ўз вақтида йиғиб-териб олиш учун самарали меҳнат қилдилар. Бригадаларда ташкил этилган байрамолди социалистик мусобақа яхши натижалар берди. Колхоз пахтакорлари йиллик планни муддатидан илгари 100,1 процент қилиб бажардилар. 340 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 30,5 центнердан ҳосил топширилди.

Партиямизнинг байромалди Чақириқларига жавобан колхоз а'золари пландан ташқари яна 150 тонна пахта топшириш мажбуриятини олиб социалистик мусобақани янада қизитиб юбордилар.

И. В. МИЧУРИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ ЮЗ ЙИЛЛИГИ

СССР Большой театрида тантанали мажлис

27 октябрьда СССР Большой театрида СССР Фанлар академияси ва В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг министрликлар, илмий муассасалар вакиллари, қишлоқ хўжалик илғорлари блан бирталикда, отоқли совет олими-биологи И. В. Мичурин туғилган куннинг юз йиллигига бағишланган тантанали мажлиси бўлди.

Юбилей мажлисида отоқли совет олимлари блан бирга Совет Иттифоқининг ҳамма қисмидан — Урал ва Кавказдан, Сибирь ва Болтиқбўйи республикаларидан, Украинадан ва Ўрта Осиё республикаларидан келган агрономлар, зоотехниклар, новаторлар ва колхоз ҳамда совхоз ишлабчиқаришининг илғорлари қатнашмоқдалар.

Мажлис президиуми столи ёнида Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. И. Беляев, Д. Т. Шепилов ўртоқлар ўтирибдилар. Президиум столи ёнида министрлар, олимлар, Москва ва Мичуринскдаги партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари, тажрибакор мичуринчилар, колхоз ва совхозларнинг илғор кишилари ҳам бор.

И. В. Мичурин туғилган куннинг юз йиллиги байрамида қатнашиш учун дун'ёнинг кўп мамлакатларидаги олимлар совет пойтахтига келдилар. Тантанали мажлисда Хитой, Франция, Югославия, Швейцария, Чехословакия, Руминия, Польша, Япония, Покистон, Болгария, Германия Демократик Республикаси, Бельгия Венгрия, Корея, Вьетнам ва бошқа мамлакатларда Мичурин ишини давом эттирувчилар иштирок қилмоқдалар.

Тантанали мажлисни СССР Фанлар академиясининг президенти академик А. Н. Несмеянов очди. Академик А. Н. Несмеянов бундай деди:

Бугун биз, Ватанимизнинг ва бутун дун'ёнинг энг ажойиб табиатшуносларидан бири Иван Владимирович Мичурин туғилган куннинг юз йиллигини байрам қилмоқдамиз.

Академик Несмеянов айтадики, И. В. Мичурин вафотидан кейин ўтган йиллар мобайнида совет биологлари, қишлоқ хўжалик мутахассислари Мичурин та'лимотини ижодий равишда ривожлантириб, ўз ишларида катта муваффақиятларга эришдилар.

Академик Несмеянов сўзининг охирида бундай деди: Олимлар И. В. Мичурин туғилган куннинг юз йиллигини табиёт билими тарихида ажойиб бир кун сифатида, ҳаёт қонунларини билишда жасурлик блан илмий иш олиб бориш, ҳаёт қонунларидан жонли табиатни инсоният бахт-саодати учун ўзгартириш йўлида фойдаланишда ёрқин босқич сифатида нишонламоқдалар.

Академик Несмеянов Мичурин тантаналарида қатнашиш учун Москвага келган ва залда ўтирган чет эл олимларини тантанали мажлис қатнашчилари номидан табриклайди.

Тантанали мажлиснинг фахрий президиумига жуда баланд руҳ блан КПСС Марказий Комитетининг Президиуми сайланади.

Академик Т. Д. Лисенко «Отоқли олимбиолог И. В. Мичурин туғилган куннинг юз йиллиги» тўғрисида доклад қилди. (ТАСС).

И. В. МИЧУРИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ ЮЗ ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАЖЛИС

Ўзбекистон пойтахтининг жамоатчилиги табиатни ўзгартирувчи улуғ олим Иван Владимирович Мичурин туғилган куннинг юз йиллигини кенг нишонлади.

27 октябрь куни Тошкент Олимлар уйида бу тарихий кунга бағишланган тантанали мажлис бўлди. Мажлисда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси институтлари, В. И. Ленин номли Ўрта Осиё давлат университети, Бутуниттифоқ пахтачилик илмий-текшириш институти, Тошкент қишлоқ хўжалик институти ва бошқа бирқатор илмий муассасаларнинг илмий ходимлари қатнашдилар.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти, биология фанлари доктори, профессор Т. З. Зоҳидов мажлисни очди. У. Мичуриннинг та'лимоти табиатни ўзгартириш учун курашда совет кишилари қўлида зўр қурол эканлигини уқтириб ўтди ва бу та'лимотни ҳаётга татбиқ қилиш йўлида республика олимларининг кўп ишлар қилаётганликларини билдирди. Чунончи, мичуринча фаннинг асосий қонун-қоидалари пахта, мевали экинлар, узум, луб экинларининг янги нав'ларини, шунингдек ипак қуртининг янги турларини етиштиришда қўлланилмоқда.

Сталин мукофоти лауреати Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг корреспонден-а'зоси А. И. Автономов Мичуриннинг ҳаёти ва фаолияти тўғрисида доклад қилди. Қишлоқ хўжалик фанлари доктори, Тошкент қишлоқ хўжалик институтининг профессори А. А. Рибаков ва Бутуниттифоқ пахтачилик илмий-текшириш институти Марказий селекция станциясининг ходими, биология фанлари доктори А. Д. Дадабоев ўз докладларини Мичурин та'лимотининг ижодий тараққиёти масалаларига бағишладилар. (ЎзТАГ).

БАЙРАМОЛДИ МЕҲНАТ ВАХТАСИДА

Ўзбекистон шахтёрларининг ғайрати

Оҳангарон шаҳридаги «Узбекуголь» трестига қарашли кўмир корхоналарининг коллективлари КПСС Марказий Комитетининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 38 йиллиги муносабати блан чиқарган Чақириқларини ғоят кўтаринки руҳ блан кутиб олдилар. Агитаторлар шахта ва разрезларда партия Чақириқлари муносабати блан коллектив ўртасида суҳбатлар ўтказмоқдалар.

Ўн ойлик топшириқни муддатидан илгари бажарган 9-нчи шахта коллективи партия Чақириғига жавобан ёқилғи қазиб чиқаришни кунсайин оширмоқда. Ўртоқ В. Тен бошлиқ 2-нчи участка кончилари ўтган ойлар мобайнида пландан ташқари 5 минг тоннадан ортиқ кўмир бердилар.

Шунингдек, юк ортиш-транспорт бошқармасининг коллективи ҳам ўн ойлик топшириқни муддатидан илгари бажарди. Шу кунларда Ўзбекистон шахтёрлари эришилган муваффақиятларни ишлабчиқаришда янги ютуқлар блан мустаҳкамлаш мақсадида социалистик мусобақани ҳарқачонгидан ҳам кенг қизитиб юбордилар.

И. АҲМЕДОВ,
М. РАҲИМОВ.

1956 йил ҳисобига ишлаётган коллектив

Республикамиз пойтахтида трамвай ва троллейбус линиялари тобора узаймоқда, янги-янги тормоқлар қурилиб ишга туширилмоқда. Мавжуд йўлларда қатнайдиган трамвай ва троллейбуслар сони ойсари оширилмоқда. Бу ишлар Тошкент трамвай ва троллейбус трестига қарашли вагонремонт заводи коллективи зиммасига катта вазифаларни юклайди.

Илғор иш методларини қўлланиш, ҳарбир бригада ва ҳарбир участкада ишни ташкил этишга ва меҳнат интизомини мустаҳкамлашга алоҳида э'тибор бериш натижасида бу илғор коллектив бешинчи бешйиллик программасини муддатидан илгари бажаришга эришди. Ҳозир коллектив 1956 йилнинг биринчи квартали ҳисобига ишламоқда. КПСС Марказий Комитетининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 38 йиллиги муносабати блан чиқарган Чақириқларидан руҳланган ремонтчилар иш сур'атини янада ошириш учун курашмоқдалар.

Х. АБДУВАЛИЕВ.

1955 йил плани бажарилди

КАЛИНИН. («Тошкент ҳақиқати» мухбиридан). Район саноат комбинатининг ишчилари, хизматчилари ва инженер-техник ходимлари КПСС XX с'езди шарафига социалистик мусобақани қизитиб, меҳнат соҳасида катта муваффақиятларга эришдилар. Комбинат 1955 йил товар маҳсулоти ишлабчиқариш планини муддатидан 3 ой илгари—1 октябрьда 105,4 процент бажарди.

Корхона коллективи мавжуд резервлардан тўла ва унумли фойдаланиш натижасида тайёрланаётган маҳсулот таннархини 4,4 процент камайтирди ва пландан ташқари 741 минг сўм фойда берди. Маҳсулот ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш мақсадида янги-янги корхоналар қурилмоқда.

Район саноат комбинатининг коллективи эришилган ютуқларни мустаҳкамлаш мақсадида йил охиригача пландан ташқари 3 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш юзасидан янги, оширилган мажбурият олди.

ХАЛҚ ИС'ТЕМОЛИ УЧУН

Чирчиқдаги тикучилик фабрикасининг коллективи Улуғ Октябрьнинг 38 йиллигини муносиб кутиб олиш учун мусобақани кучайтириб, ўн ойлик программани муддатидан илгари бажарди. Маҳсулот ишлаб чиқариш ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 80 процент кўпайди. Мактаб болалари учун кийим-кечак тикучи цех коллективи байрамолди мусобақасида олдинда бормоқда. Бу цехга коммунист ўртоқ Шуваева рахбарлик қилмоқда. Цех ҳар куни мактаб болалари учун пландан ташқари 30 — 40 та костюм тайёрлаб бермоқда.

Фабрикада тайёр кийимлар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилмоқда. Қўшимча қувватларнинг ишга туширилиши бунга ёрдам бермоқда. Янги машиналар блан жиҳозланган янги тикув цехи ишга туширилди.

Чирчиқ тикучилик фабрикасининг коллективи КПСС Марказий Комитетининг Октябрь Чақириқларига амалий иш блан жавоб бериб, байрамгача пландан ташқари 900 минг сўмлик ҳархил буюмлар ишлаб чиқариш мажбуриятини олди. (ЎзТАГ).

Илғор бригада гектаридан 37,5 центнердан пахта топширди

Оржоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозининг уста пахтакори ўртоқ Анвар Эгамназаров раҳбарлик қилаётган бригада а'золари 70 гектар майдонда бу йил ҳам ҳар йилдагидек мўл ҳосил етиштирдилар. Бригада а'золари йиғим-теримга пухта ҳозирлик кўриб, мавсумни ғоят уюшқоқлик блан ўтказаётирлар. Шунинг учун улар 26 октябрь куни ҳар гектар ердан контрактациядаги 36 ўрнига 37,5 центнердан пахта топшириб, йиллик планни муддатидан илгари бажардилар. Бригада далаларида ҳали пахта кўп.

КПСС Марказий Комитетининг байрамолди Чақириқларидан ғоят илҳомланган бригада а'золари ўзларидаги мавжуд имкониятни тўла ҳисобга олиб, давлатга ҳар гектар ердан яна 7,5 центнердан пахта топширишга қарор қилдилар ва буни Октябрь социалистик революциясининг 38 йиллиги кунигача адо этиш учун социалистик мусобақани янада кучайтириб юбордилар.

Бригада бирнеча йилдан бери муттасил мўл ҳосил етиштириб келмоқда. Бу даврда анча илғорлар — малакали пахтакорлар етишди. Ана шу илғорлардан бири ўртоқ Маҳкам Исмоилов ҳисоблонади. У бошчилик қилаётган звено а'золари, айниқса мўл ҳосил етиштирдилар. Улар ҳозиргача ҳар гектар ердан 42 центнердан пахта топширган бўлсалар, яна 13 центнердан ҳосил олиб, бу йил ҳосилни гектарига 55 центнерданга етказиш учун курашаётирлар. Шунга ўхшаш ўртоқ Шарифа Мавлонова бошлиқ звено а'золари ҳам ҳар гектар ердан ҳозиргача 40 центнердан пахта топшириб, яна 10 центнердан пахта беришга аҳд қилдилар.

Пахта тайёрлаш планининг муддатидан олдин бажарилишини та'минлашда теримчилар меҳнатини тўғри уюштириш, уларга кўрсатиладиган моддий ва маданий хизматни яхшилаш, социалистик мусобақани авж олдириш катта роль ўйнади. Натижада бригададаги 54 теримчининг ҳаммаси йиллик терим нормасини 125 — 150 процентга етказиб бажарди. Теримчилардан Турсуной Зуфарова, Умри Кенжабоева, Санобар Баҳромова ва бошқаларнинг ҳарбири шу кунгача 7200—7800 килограммдан пахта териб, кўпчиликка намуна бўлдилар.

Бригада а'золари йиғим-терим ишларини ҳечбир сусайтирмасдан давом эттириш блан бирга, кузги ишларни ўз вақтида бажариб олиш учун ҳам зўр ҳозирлик кўраётирлар. Шудгор вақтида ерга солиш учун гектарига 400 килограммдан мўлжаллаб суперфосфат тайёрланди; кўп миқдорда маҳаллий ўғит далага чиқариб қўйилди. Ҳосилнинг кўп қисми териб бўлиниши бланоқ бригадада далаларни тозалаш иши бошланади. Бунда қолган пахта, кўрак ва гўзапояларни бирйўла йиғиштириб олиш учун меҳнат конвейер усулида ташкил этилади. Колхозчилар блан механизаторлар меҳнатини тўғри боғлаб олиб бориш йўли блан далани тозалаш ва шудгорлаш ишларини ўз вақтида тугаллашнинг режалари тузилди. Бригадада кузги шудгор ишлари 1 декабрьгача тугалланади.

Суратда: ўртоқ **А. Эгамназаров.**
В. Салов фотоси.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1955 ЙИЛ 28 ОКТЯБРЬГАЧА БЎЛГАН

М А ' Л У М О Т

(процент ҳисобида)

Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан	Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан
Ўртасарой	0,88	84,07	Оққўрғон	0,57	69,76
Оҳангарон	0,78	81,86	Гулистон	0,76	69,56
Оржоникидзе	0,63	79,92	Янгийўл	0,60	69,08
Пискент	0,60	79,38	Ўртачирчиқ	0,68	64,98
Юқоричирчиқ	0,68	79,18	Калинин	0,60	64,21
Мирзачўл	0,80	76,04	Чиноз	0,56	63,74
Сирдар'ё	0,88	75,35	Қуйичирчиқ	0,51	59,39
Октябрь	0,70	73,36	Бекобод	1,03	56,40
Верхне-волинск	0,34	71,47	Ховос	0,74	52,35
Бўка	0,50	71,17	Боёвут	0,80	50,30

ОБЛАСТЬ СОВХОЗЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1955 ЙИЛ 28 ОКТЯБРЬГАЧА БЎЛГАН

М А ' Л У М О Т

(процент ҳисобида)

Совхозларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан	Совхозларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан
4-нчи Вревский	1,16	88,08	1-нчи «Боёвут»	1,26	57,84
«Малик»	0,85	78,18	1-нчи «Далварзин»	1,41	56,47
16-нчи совхоз	0,68	73,08	3-нчи Вревский	—	55,21
17-нчи совхоз	0,85	65,82	2-нчи «Боёвут»	0,56	45,80
«Ўз. ССР бешйиллиги»	0,51	59,39	3-нчи «Боёвут»	0,61	45,67
2-нчи «Далварзин»	0,95	58,14	4-нчи «Боёвут»	0,96	45,38
3-нчи «Далварзин»	1,39	58,46	Кўкорол	0,34	32,05
			10-нчи совхоз	—	22,26

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

Министрлик аппаратининг аниқ ва пухта ишлаши учун

Шаҳар ва қишлоқ қурилиши министрлиги партия ташкилотининг ҳисобот-сайлов йиғилишидан

Ҳар йил давлат бюджетидан шаҳар ва қишлоқ қурилиши учун миллиард сўмлар ажратилади. Қурилиш ишларини максимал равишда механизациялаш ва қурилиш ишлари сур'атини тезлаштириш юзасидан кейинги йилларда жуда муҳим тадбирлар амалга оширилди. Партия ва ҳукумат раҳбарлари иштирокида Кремльда ўтказилган бинокорлар кенгаши, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг темирбетон конструкциялар ишлаб чиқаришни ривожлантириш, қурилиш ишларини янада индустрлаштириш, сифатини яхшилаш ва таннархини камайтириш тадбирлари тўғрисидаги қарори, қурилиш ишларини планлаштириш ва маблағ блан та'минлашнинг янги тартиби ва шунга ўхшаш бошқа тадбирлар партия ва ҳукуматимизнинг мамлакат ободончилиги, совет бинокорлари ҳақида кўрсатаётган ғамхўрлигининг ёрқин ифодасидир.

Ўзбекистон қурилиш ходимлари КПСС Марказий Комитети июль Пленумидан кейин ишлабчиқариш соҳасида ба'зи ютуқларни қўлга киритдилар. Лекин Шаҳар ва қишлоқ қурилиши министрлиги системаси ҳали ҳам республика халқ хўжалигининг энг заиф томони бўлиб қолмоқда. Бу министрлик 9 ойлик планни атиги 64 процент бажарди. Министрлик партия бюросининг секретари ўртоқ Саркисова ўзининг ҳисобот докладида кейинги ойларда қурилиш ишларининг сур'ати анча тезлашди, деб министрлик ва қурилиш ташкилотларининг ишида бўлган жуда катта камчиликларни чуқур анализ қилмади, бу камчиликларнинг сабабларини очиб бермади. Партия ташкилотининг министрлик аппарати ишини яхшилаш, бюрократизм, расмиятчилик ва канцеляриячиликка барҳам бериш, ходимлар ўртасида топширилган ишга нисбатан жавобгарлик ҳиссини ошириш, капитал қурилиш планларини бажаришга коллективни сафарбар этиш соҳасида етарли иш олиб бормаганлиги яққол билиниб қолди. Партия бюроси ва министрлик ишига принципиал танқид ва ўз-ўзини танқид кўзи блан қараб тузилмаган бу доклад, табиий, коммунистларни қаноатлантирмади.

Партия ташкилоти министрлик аппаратида, база ва қурилишларда меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, қурувчилар ўртасида социалистик мусобақа ва оммавий-сиёсий ишларни кучайтириш, касаба союз ва комсомол ташкилотлари ишини жонлантириш, коммунистларнинг маркча-ленинча назариясини ошириш, коллектив ўртасида тарбиявий ишларни яхшилаш юзасидан бирқанча муҳим қарорлар қабул қилган. Аммо, партия бюроси бу қарорларнинг ижросини контроль қилмаган, бу блан коммунистларнинг топширилган ишга нисбатан жавобгарлик ҳиссини пасайтириб юборган. Белгиланган планлар, қабул қилинган қарорлар, чиқарилган буйруқ ва фармойишларнинг ижросини текширмаслик — партия ташкилоти ва министрликнинг иш услубидаги энг ёмон иллатдир. Масалан, республикада маҳаллий бинокорлик материалларидан кўпроқ фойдаланиш, темирбетон заводлари қуриш тўғрисида план ва лойиҳалар, қарор ва буйруқлар жуда кўп. Лекин, маҳаллий қурилиш материалларидан фойдаланиш ҳали ҳам мутлақо қониқарли эмас.

Қурилиш кадрлари масаласи министрлик ва партия ташкилотида ҳал қилучи масала ҳисобланиб келади. Бу ҳақда ҳам қарор ва фармойишлар кўп. Лекин, белгиланган тадбирларнинг амалга оширилиши устидан назорат йўқ. Шунинг учун қурилиш бошқармаларида, техник-прорабларр ўртасида ишончсиз кишилар, ўғрилар, талончилар бор. Биргина Қўқон қурилиш бошқармасида беш об'ект учун берилган қурилиш материалларидан 300 минг сўмлик материал талон-тарож қилинган. Айниқса, прорабларр ўртасида қилинган ишни ошириб кўрсатиш, қилинмаган сарфни қилинди деб кўрсатиб, қурилиш материалларини хусусий кишиларга сотиб юбориш каби жиноятлар қурилишларда тез-тез учраб туради. Талончилар фош қилиниб, жиноятга тортилганидан кейин эса, техник—прораблар топиш проблемага айланади, қурилишларда бирмунча вақт иш тўхтаб қолади. Кадрлар тайёрлаш масаласида сўздан амалий ишга ўтиш — бу министрлик учун аллақачон энг муҳим вазифа бўлиб қолган.

Музокарада сўзга чиққан коммунист Калинина министрлик ва партия ташкилотининг иш услубида бўлган жиддий камчиликларни очиб ташлади.

— Ўтган йил, — деди Калинина, — қурилиш материалларининг талон-тарож қилинишига қарши кураш тўғрисида министрнинг махсус буйруғи чиқарилган эди. Бу буйруқнинг ижроси контроль қилинмай келмоқда. Министрлик бошқармаларининг иш услубида талончиликка йўл очиб берадиган нотўғри практика бор. Биз, қурилиш бошқармалари томонидан бажарилган ишни ҳисобга олмай, базада бор бўлса, сўраган нарсасини бераверамиз. Ҳали пойдевори қурилмаган қурилишга тахта-ёғоч, ойна, шифер берганингиздан кейин, девор кўтарилгунча бу материалларнинг бир қисми йўқолиши, талон-тарож қилиниши турган гап-ку!

Ўртоқ Калинина министрлик ишлабчиқариш бошқармасининг ёмон ишлаётганини, қурилишлардан ажралиб қолганлигини, министрликнинг инженер-техник ходимлари қурилиш майдонларида камдан-кам бўлишларини кўрсатиб,—биз қурилишларда ишнинг сифатини контроль қилмаймиз, ажратилган маблағни бераверамиз, бу эса молия интизомининг бузилишига, маблағларнинг исроф қилинишига сабаб бўлмоқда, — деди.

Қурилиш ташкилотлари ишини контроль қилмаслик қурилишларни қимматга туширмоқда, материалларнинг ортиқча сарфланишига сабаб бўлмоқда. Инженер—коммунист ўртоқ Ортиқов қурилиш-монтаж ишларида саводсизлик, лойиҳага риоя қилмаслик ҳукм сураётгани тўғрисида қизиқ фактлар келтирди. «Ташгорстрой»нинг 1-нчи қурилиш бошқармаси Ўрта Осиё давлат университети ётоқхонасининг зинапояларини қинғир-қийшиқ қилиб қўйган, бинокорлик техникумининг иккинчи қаватига лойиҳа бўйича бир яримтадан ғишт териб девор олиш кўзда тутилгани ҳолда, иккитадан ғишт терилган. Шунинг натижасида бу қурилишга 70 минг пишиқ ғишт ортиқча сарф қилинган. Ҳолбуки, исроф қилинган бу ғиштдан тўртхонали уй-жой биноси қуриш мумкин эди. Министрлик эса уй-жой ва МТСлар қурилишини барбод қилмоқда.

Музокарада сўзга чиққан коммунистлар—Забиров, Умрзоқов, Мунько ўртоқлар министрлик аппаратида меҳнат интизоми бўшлиги, инженер-техникларнинг фаолиятсизлиги, аппарат ходимларининг иши контроль қилинмаётгани — бу масалаларда партия бюроси министрга етарли ёрдам бермаётганини айтдилар. Партия бюроси партия маорифи ишларига ҳам расмиятчилик блан қарамоқда. КПСС тарихини ўрганиш тўгараги юқори типда (иккинчи йил) бўлишига қарамай, ўтган йил бу тугаракда иштирок қилмаган 10 кишини шу тўгаракка қўшиб қўйилган. Мустақил ўқучилар, марксизм-ленинизм кечки университетида ўқучиларнинг ўқиши контроль қилинмайди. Министр ўринбосари ўртоқ Хачикян бир курсда икки йил қолди. У бу йил ҳам уч семинарга қатнашмади.

Коммунистлар партия бюросини касаба союзига, деворий газета редколлегиясига ёрдам бермаганлиги, аппарат ходимларининг маиший-маданий эҳтиёжлари ҳақида ғамхўрлик қилмаётгани учун танқид қилдилар. Министрлик бошқармаларининг бошлиқлари ва уларнинг ўринбосарлари коммунист Хачикян, Камолов, Лебедев, Завадский, Белуджев ва бошқалар қурилиш ташкилотлари ишига ёмон раҳбарлик қилаётганлари, материал-та'минот ишларида эгасизлик ва хўжасизликка йўл қўяётганлари, қурилишларни планлаштириш ва маблағ блан та'минлашда сусткашлик ҳамда хатоларга йўл қўяётганлари учун каттиқ танқид қилиндилар. Масалан, техника-та'минот бўлимининг бошлиқлари Белуджев ва Завадскийларнинг айби блан заказчилар министрликдан 8 миллион сўм қарздор бўлиб қолганлар. Бу эса бошқа қурилишларни маблағ блан та'минлашни қийинлаштириб қўйди.

Умумий қурилишлар бўлимининг бошлиғи коммунист Альспекторнинг сўзи беҳуда мақтанишдан, министрликнинг янги раҳбарларига нисбатан лаганбардорликдан иборат бўлгани учун ҳечкимга ёқмади.

Ўн йилдан бери министрликда ишлаётганини рўкач қилган бу мақтанчоқ министрлик ва партия ташкилоти ишида бўлган камчиликлар тўғрисида оғиз кўпиртириб, кимларнидир танқид қилмоқчи бўлди.

— Фамилияларини айтиб, танқид қилинг, — деди президум раиси.

— Буерда кўп фамилиялар тилга олинди, такрорлаб ўтириб, вақтларингизни олмайман, — деди Альспектор.

Ҳақиқий ишёқмас унинг ўзи, фош бўлишдан қўрқади, — деди пастдан кимдир.

«Тўғри, тўғри» деган товушлар эшитилди. Ана шундай маҳмадана, ишёқмаслар ҳали ҳам борлиги бу министрлик фаолиятининг ҳозирги талаблар даражасида эмаслигига сабаб бўлмоқда.

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг қурилиш ва қурилиш материаллари бўлими мудири ўртоқ Михалевский министрлик ва партия ташкилотининг фаолиятидаги камчиликлар тўғрисида сўзлади. Капитал қурилиш учун ажратилган маблағлар ҳар йил фойдаланилмаётир. Қурилиш механизмларининг иш унуми жуда паст. Қурилишга индустриал методлар суст жорий қилинмоқда. Ўртоқ Михалевский коммунистларнинг э'тиборини қурилиш ишларига фан ва техника ютуқлари, прогрессив методларни кенг жорий қилишга каратди.

Ўзбекистон ССР шаҳар ва қишлоқ қурилиши министри ўртоқ С. Зиёдуллаев министрлик аппарати ва қурилиш ташкилотларининг ишини яхшилаш юзасидан кўрилаётган тадбирлар тўғрисида гапирди. Капитал қурилиш 1956 йилда бу йилгидан 80 процент ошади, деди у.

Ҳисобот-сайлов йиғилиши қизғин ва баланд руҳ блан ўтди. Партия бюросининг ҳисобот давридаги иши қониқарли топилди, тегишли резолюция қабул қилинди.

Партия бюросининг 7 кишидан иборат янги состави ва район партия конференциясига делегатлар сайланди.

Чиноз пахта тозалаш заводининг коллективи байрамолди меҳнат вахтасида туриб ишламоқда. **Суратда:** кунлик смена топшириғини 150 процентга етказиб бажараётган илғор ишчи **Ф. Камолова** иш устида.

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотоси.

ЯНГИ КИТОБЛАР

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока», «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриёти қуйидаги брошюраларни нашр этди:

И. М. САРКИЗОВ — СЕРАЗИНИ. — Медицина фанлари доктори, профессор. — **«Физкультура — меҳнаткашлар соғлиғини мустаҳкамлашнинг муҳим воситасидир».** 28 бет, тиражи 39.960, баҳоси 60 тийин.

М. Я. ЯКОВЛЕВ. Философия фанлари кандидати. — **«Рус революцион демократлари динга қарши курашда».** 40 бет тиражи 30.000, баҳоси 60 тийин.

А. Г. ХАРЧЕВ. — Философия фанлари кандидати. — **«Ижтимоий ҳаётда янгиликнинг енгилмаслиги».** — 36 бет, тиражи 30.000, баҳоси 55 тийин.

Ўзбекистон ССР ўқув-педагогика давлат нашриёти қуйидаги китобларни нашр этди:

Л. КОСМОДЕМЬЯНСКАЯ. — **«Повесть о Зое и Шуре»** (рус тилида). Ўзбек мактабларининг юқори синф ўқучилари учун. Бу китобда рус тилини ўрганучилар учун қийин сўзлар луғати ҳам берилган. 336 бет, тиражи 30.000, баҳоси 5 сўм 60 тийин.

«Ўрта мактаб программалари». (1955—56 ўқув йили учун она тили ва адабиёт. 8—10-нчи синфлар учун), 64 бет, тиражи 4000, баҳоси 1 сўм, 10 тийин.

«Ўрта мактаб программалари». (1955—56 ўқув йили учун. Биология), 64 бет, тиражи 14.000, баҳоси 90 тийин.

«Ўрта мактаб программалари» (1955—56 ўқув йили учун. СССР Конституцияси). 32 бет, тиражи 14.000, баҳоси 45 тийин.

«Бошланғич ва ўрта мактаб программалари» (1955—56 ўқув йили учун. Расм ва чизмачилик). 40 бет, тиражи 15.000, баҳоси 60 тийин.

Ўзбекистон ССР Давлат нашриёти қуйидаги китобларни нашр этди:

А. П. ЧЕХОВ. — **«Каштанка»**, ҳикоя. (кичик ёшдаги болалар учун). 66 бет, тиражи 30.000, баҳоси 2 сўм 25 тийин.

МАО ДУНЬ. — **«Ҳикоялар»**, 156 бет, тиражи 15.000, баҳоси 4 сўм, 15 тийин.

П. А. САБУРЕНКОВ. — **«Ғўзапоя юлиш машинаси».** 44 бет, тиражи 10.000, баҳоси 70 тийин.

О. АШРАБОВ ва Ф. НАЗРУЛЛАЕВ. — **«Бинокорликда илғор иш усуллари».** 32 бет, тиражи 5.000, баҳоси 45 тийин.

Янгийўл район маданият уйи ёмон ишламоқда

Торгина бир хонанинг деворлари тагида устма-уст қалаб ташланган бирнеча стул турипти. Уларнинг кўпидан фойдаланиб ҳам бўлмайди. Деворда чанг босган, қачонлардир ишланган фотомонтаждан бошқа ҳечнарса йўқ. Бу хонадан кўнгли тўлмаган киши иккинчи хонага киради: стол устида эски газета ва журналларнинг подшивкаси, шкафда фойдаланилмай ётган китоблар. Бурчакдаги стул устида турган аккардеоннинг ранги чангдан бўзариб кетган.

Бу бинога Янгийўл район Маданият уйи жойлашган. Район маданият бўлимидагиларнинг ва район Маданият уйи ходимларининг бепарволиги, ишга совуққонлик блан қараганликлари туфайли қишлоқ маданият ўчоғи шу аҳволга тушиб қолган. Район Маданият уйидаги тартибсизликлар қишлоқ меҳнаткашларига маданий хизмат кўрсатишга ҳам салбий та'сир кўрсатмоқда. Ўтган йили Маданият уйи директори тўрт марта алмаштирилди. Ниҳоят, шу йил август ойи охирида ўртоқ Исоқова район Маданият уйига директор қилиб тайинланди. У ишга тушганидан уч кун кейин касал бўлиб қолди ва директорлик вазифасини бажариш Маданият уйи инструктори ўртоқ С. Муҳамедовга юклатилди. Муҳамедов райондаги 8-нчи мактабда дарс беради. Шунинг учун ҳам у Маданият уйида камдан-кам бўлади. Муҳамедов маданий-оқартув ишларида етарли тайёргарлик ва тажрибага эга бўлмаганлиги сабабли Маданият уйида деярли ҳечқандай иш қилмаётир.

Маданият уйида бичиш ва тикиш тўгарагидан бошқа ҳечқандай тўгарак йўқ. Район колхозчилари, қишлоқ интеллигенцияси ва мактаб ўқучилари орасида сан'атга қизиқучилар анчагина. Бу нарса Ашула байрамига тайёргарлик даврида яққол кўринди. Шу даврда колхозларда бирқанча бадиий ҳаваскорлик тўгараклари ташкил қилиниб, унга 600 дан ортиқ ҳаваскор қатнашган эди. Броқ Ашула байрами ўтиши блан бу тўгараклар ўз-ўзидан тарқалиб кетди. Район Маданият уйи ходимлари эса тўгаракларни раҳбарлар блан та'минлаб, машғулотларни давом этдириб юбориш тўғрисида ўйлаб ҳам кўрмадилар.

Райондаги Свердлов номли ва Ленин номли колхозларда колхозчиларнинг ўз ташаббуси блан музика ва хор тўгараклари ташкил қилинган. Лекин район маданият бўлими ва Маданият уйидагилар бу тўгаракларнинг иши блан мутлақо қизиқмайдилар, уларга зарур ёрдам кўрсатмаётирлар ва уларнинг ташаббусини бошқа колхозларга ёймаётирлар.

Колхозлар ва қишлоқ Советлари ҳузуридаги кутубхона, клуб ҳамда ўқишхоналарнинг иши ҳам ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Кутубхона, клуб ва ўқишхона мудирлари ўз билганларича ишламоқдалар. Район маданият бўлими ва район Маданият уйи уларга ҳечқандай амалий ёрдам, методик маслаҳатлар бермаётирлар. Район Маданият уйининг инструктори ўртоқ Муҳамедов Свердлов номли колхоз кутубхонасига йил бошидан буён атиги бир марта келган. Ваҳоланки Свердлов номли колхоз Маданият уйининг ёнгинасида. Район марказидан узоқдаги колхозларда эса ҳечқандай иш олиб борилмаётир.

Пахта йиғим-теримининг ҳозирги қизғин кунларида пахтакорларга маданий хизмат кўрсатишни ҳаркачонгидан ҳам яхшилаш, уларга Маданият уйи ҳаваскорлари ижросида концертлар қўйиб бериш, турли темаларда лекциялар уюштириш тўғрисида район маданият бўлимининг мудири ўртоқ Бозорбоев жиддий ўйлаб кўрмаётир.

Район ижроия комитети маданият бўлими ва Маданият уйининг фаолиятини жонлантириши ва уларнинг меҳнаткашларга маданий хизмат кўрсатишини яхшилаш тадбирларини белгилаши керак.

И. ЮРОВСКАЯ.

Юз процент ўзлаштириш учун

Бекобод шаҳаридаги Молотов номли 7-нчи мактаб ўтган йили ўзлаштириш бўйича шаҳар мактаблари ўртасида биринчи ўринни олган эди. Мактаб дирекцияси ва педагоглар коллективи 1955 — 56 ўқув йилида ҳам 100 процент ўзлаштиришга эришиш учун ўқиш бошланган дастлабки кунлариданоқ муҳим тадбирларни амалга оширабошладилар.

Мактаб коллективи ота-оналар ўртасида педагогик пропагандани яхши йўлга қўйиб, яхши натижаларга эришмоқдалар. Ўқитувчилардан Эрназаров, Бахтина, Волинская ва бошқа ўртоқлар ўғил ва қизлари шу мактабда та'лим олаётган ишчи, хизматчиларнинг уйларига бориб, ўқучига дарс тайёрлаш учун уйда қулай иш шароити яратиб бериш тўғрисида суҳбат ўтказмоқдалар. Шу блан бирга улар ҳарбир ўқучининг хулқи, фанларни ўзлаштириши тўғрисида ота-оналарни хабардор қилиб турадилар.

Мактабда ота-оналар йиғилиши тез-тез чақирилиб туради. Бу йиғилишларда ўқитучилар ота-оналарга «Мактаб ва оила», «Ўқучининг кундалик режими», «Болаларда ростгўйлик ва софдилликни тарбиялаш» каби темаларда лекциялар ўқийдилар. Яқинда бўлиб ўтган йиғилишда ўқитучи Мочилницкая «Оилада болани тарбиялаш» деган темада лекция ўқиди. Маҳаллий фактларга бой бўлган бу лекцияни ота-оналар зўр қизиқиш блан тингладилар.

Бундан ташқари политехника та'лимини намунали ташкил этиш мақсадида мактабда дурадгорлик, слесарьлик устахоналари ва моҳир қўллар, биология тўгараклари ташкил қилинган. Бу тўгаракларда машғулотлар жуда қизиқарли ўтади. Мактабнинг ҳарбир ўқитучиси дарс беришнинг сифатини яхшилаб, юқори ўзлаштириш учун курашмоқда. Мактаб пионер ва комсомол ташкилотлари эса ўқучиларнинг дарс машғулотларига муттасил давом этишларини та'минлашда ўқитучилар коллективига актив ёрдам бермоқдалар.

Б. ТАЙКЕНОВ,

Мактаб ота-оналар комитетининг а'зоси.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

„Биринчи кир ювиш хонаси нега э'тибордан четда"

Юқоридаги сарлавҳа остида газетанинг шу йил 4 сентябрь сонида чиққан материалда, Тошкентдаги биринчи кир ювиш хонасидаги камчиликлар, у ердаги иш шароитининг яхши эмаслиги, шунингдек кир-ювиш хонаси аҳолининг талаб эҳтиёжини қондираолмаётганлиги ва Тошкент шаҳар меҳмонхона-ҳаммом тресги кирювиш хонасига э'тибор бермаётганлиги танқид қилинган эди.

Ўзбекистон Коммунал хўжалик министрлиги мақолада баён қилинган танқидий фикрларни тўғри деб топиб, қуйидаги тадбирлар амалга оширилганлигини редакцияга билдирди.

Аҳоли эҳтиёжини қондириш юзасидан ва клиентлардан якка тартибда кир қабул қилиш йўлга қўйилди. Қабул қилинган кирни эгаларига ювиб-дазмоллаб тез фурсатда қайтариб бериш учун уч смена ишлаш жорий қилинди. Кирни сортировка қилучи алоҳида хона қурилиши бошлаб юборилди. Химчистка ва бўёқ цехлари янги қурилган бўёқ цехлари ҳисобига кенгайтирилди. Барча химчистка ва бўяш пунктларининг иш услуби қайта қурилди.

Халқ хизматидаги ижод

Аветик Исаакян туғилган куннинг 80 йиллиги муносабати блан

Арманистон халқ шоири Аветик Исаакян шу йилнинг 31 октябрида 80 ёшга киради. Саксон йил, албатта, узун бир умр. Айниқса, ярим асрдан ортиқроқ умрини чет элларда сарсон-саргорданликда ўтказган, зулм ва айрилиқ азобларини тортган Исаакянни саксон йил хийла қаритиб қўйиши турган гап. Аммо Исаакян ўзини кексалар қаторига қўшмайди. У совет ҳокимияти йилларида, чет эллардан Совет Арманистонига қайтиб келганидан кейин социалистик тузум, янги ҳаёт қучоғида яшариб кетди.

«Арман халқи золимларга ва ўз озодлигини бўғучиларга қарши асрлар давомида қаҳрамонларча курашиб келди, — деб ёзган эди Исаакян Улуғ Ватан урушининг дастлабки кунларида. — Арман халқи буюк социалистик революцияда асрий курашининг тантанасини кўрди. Ленин — Сталин партиясининг гениал сиёсати арман халқига тинч, яратучи меҳнатнинг янги даврини очиб берди. Халқ асрлар давомида орзу қилиб келган чинакам уйғониш даври бошланди».

Исаакян ана шу тинч, яратучи меҳнатни, халқ бахт-саодатини мардона ҳимоя қилишга чақирди.

Исаакяннинг шоир қалби булоқдай қайнаб турипти. Унинг ше'рлари тилдан-тилга, элдан-элга кўчиб юради. Унинг 80 дан ортиқ ше'ри музикага солиниб, халқ ашулаларига айланиб кетган.

Исаакян давлат ва жамоат ишларига ҳам жон-дили блан қатнашади. У — Арманистон Совет ёзучилар союзининг раиси, Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетининг а'зоси, Арманистон ССР Олий Советининг депутати.

Ҳозир Москвада яшаб турган арман шоири Турген Борян бундай ҳикоя қилади:

— Бирор кишининг қанчалик обрўси борлигини билмоқчи бўлсангиз, уни халқ ичида юрган вақтида кузатинг. Аветик Исаакян Ереваннинг марказида туради. У ҳар кун эрталаб шаҳар кўчаларидан пиёда ўтиб, хизматига боради. Баланд бўйли, барваста, тик қоматли кексани кўз олдингизга келтиринг. Боши катта, соқол-мўйлаби калта, кўзлари йирик, сезгир, қошлари ўсиқ, сочи оқарган. У, ҳассасига таяниб, шаҳар кўчаларидан ўтар экан, каттаю-кичик ҳамма ўтирган еридан туриб, турган ерида бошидаги қалпоғини олиб, салом беради. Халқ толмас курашчи ва тинмас куйчини, ҳаётини, ижодини халқ хизматига бағишлаган фидокор шоирни ҳурматлайди.

* * *

Аветик Исаакян 1875 йил 31 октябрьда Арманистоннинг Ленинакан шаҳарида туғилди. Унинг болалиги Казарапат қишлоғида ўтди. У, шу атрофдаги Широқ далаларида, Манташ ва Арагац тоғлари, дараларида узоқ кезиб юрди. Бу ернинг гўзал табиат манзаралари, ажойиб меҳнатсевар кишилари, куйчилари, ошиғ-шоирлари ёш Исаакяннинг юрагини ҳаяжонлантирди, ўй-ҳаёлини мафтун қилди. Бу ҳақда шоир бундай деб ёзади:

«Мен Арманистоннинг тарихий Широқ районида туғилдим. Узоқ асрлардан бери давом этиб келаётган ше'рий фольклор, ошиғлар ва деҳқонларнинг ашулалари, ўтмишнинг олижаноб ёдгорликлари бу ерда болалик хаёлимни қаноатлантирди.... Онам бутун меҳнаткаш инсониятни севишни, жонажон мамлакатимизни, унинг табиатини севишни ўргатди».

Ана шу поэтик муҳитда, энди ўн ёшга кирган Исаакян ўзининг дастлабки ше'рини ёзабошлади.

Демак, Аветик Исаакян етмиш йилга яқин ижод қилиб келмоқда. Унинг бундан 63 йил аввал ёзган «Тунда менинг боғимда» номли ше'рини Александр Блок ўша вақтдаёқ таржима қилган.

Исаакяннинг ше'рлари, поэмалари эндиликда том-том нашр этилган. Унинг асарлари дун'ёдаги тилларнинг деярли ҳаммасига кўпми-озми таржима қилинган. Бу баракали ижод совет халқларининг, бутун инсониятнинг ҳурматига сазовор бўлди.

Исаакян асарларининг бунчалик оммабоп бўлиб кетишига сабаб нима?

Бунга асосий сабаб шуки, Аветик Исаакяннинг оташин қалби, худди ошиғ қўлидаги соз каби, халқ орзу-умидларини, меҳнаткашларнинг турмуши ва талабларини куйлади. Уни бунга халқ ўргатди, арман маданиятининг илғор арбоблари ўргатдилар.

Исаакян 1889 йилда Эчмиадчин академиясига кирди. 1893 йилда эса, Лейпциг университетида ўқийбошлади. 1896 йилда Арманистонга қайтиб келиб, адабиёт, сиёсат соҳасида актив ишлайбошлади. Аммо чор ҳукуматига қарши қаратилган фаолияти учун уни қамоққа олдилар. 1898 йилда, тюрьмадан чиққанидан кейин, у ўзининг биринчи ше'рлар тўпламини нашр этди. «Куйлар ва яралар» номли бу тўплам машҳур бўлиб кетди. У «Сен тушунмайсан» сарлавҳали ше'рида халққа мурожаат қилиб:

«Сен тортган аламлар менинг жонимни
Худди алангадай ўртамакдадир,
Қалбимда ватаннинг яралари бор...»— деб ёзди.

Исаакян ижоди булоқдай қайнайверди. У 1905 йилги рус халқ революцияси даврида меҳнаткашларни қўзғолишга, зулм кишанларини парчалаб ташлашга да'ват этди.

«Муқаддас душманлик, қасос заҳари
Худди васиятдай қалбингиз ёксин,
Уйсиз, оч, яланғоч қулларнинг бари
Сўзимни эшитсин ва менга боқсин:
Сенинг занжирларинг, бу турмуш, бу ер,
Чакканги коплаган қатра-қатра тер,
Сени хароб этди, аламинг ортди,
Кел, мен тишларингни чархлаб берайин,
Қасоскор қўлингни кўтариб қўяй».

(«Муқаддас душманлик, қасос заҳари» ше'ридан).

Чор охранкаси Исаакянни кўп марта та'қиб остига олди. Шу сабабдан ҳам у 1911 йилда чет элга кетишга мажбур бўлди. У аввал, Истамбулга борди, кейинчалик эса, Европа мамлакатларини дарбадар кезиб юрди. Шоир ўз ватанидан олисларда сарсон-саргардон бўлиб юрар экан, унинг қалбидан айрилиқ аламлари блан суғорилган ма'юс мисра'лар отилиб чиқди. Бу ше'рлар албатта социал муҳитга таянмаган қуйчининг пессимистик асарлари эмас эди. Бу аламлар, бу ғамгин мисра'лар аксинча, ўша вақтдаги социал ҳаётдан келиб чиқар эди. Исаакян поэзиясининг кучи ҳам шунда. Бу умидсизлик поэзияси эмас, балки умид ва ишонч поэзиясидир. Чунончи, шоир 1900 йилдаги «Зулматлар тубидан овозим янграр» номли ше'рида бундай деб ёзди:

«Кучлар уйғонажак; кучим етади,
Шаҳар, қишлоқларни кезиб ўтаман,
Ер узра ҳақиқат тонги отади,
Инсонга шу нурни ин'ом этаман»

Ана шу тўрт мисра'даги мазмун, ана шу ишонч Исаакян поэзияси учун характерлидир.

Аветик Исаакян «Куйлар ва яралар» тўпламидан кейин яна ўнлаб ше'рий тўпламлар, поэмалар ёзди. «Ошиғ қўшиқлари» «Алагяз қўшиқлари» номли икки цикл—Исаакян поэзиясининг чўққисидир. Булардан ташқари, шоирнинг ўнлаб масаллари, балладалари, ше'рий эртаклари, поэмалари нашр этилган. Буларнинг ичида «Бинчёл», «Пода ва чўпон», «Она», «Халқ сози», «Ошиқ Надо», «Сосунли Мгер» алоҳида ўрин эгаллайди.

«Сосунли Мгер» поэмасида халқ ичида машҳур бўлган «Сосунли Давид» достонининг мотивлари равшан эшитилиб туради. Шоир ўзининг шу ўлмас асарида халқ темасини ҳартомонлама чуқур ишлаган. Халққа хос мардлик ва сабот, муҳаббат ва ишонч, садоқат ва вафо фазилатлари Мгер образида ёрқин акс этган.

Умуман, халқ темаси—Исаакян ижодининг бош темасидир. Шоир 1895 йилдаёқ халқни мустаҳкам қоя образида тасвирлаб, ўз номидан бундай деб ёзган эди:

«Ҳаётнинг ҳаяжонли денгизи қаршимдадир,—
Мен худди қоя каби тебранмасдан тураман.
Момақалдироқ зарби вужудим, бошимдадир,
Мен худди қоя каби тебранмасдан тураман.
Довуллар, совуқ еллар тепамда солар шовқин,
Мен худди қоя каби тебранмасдан тураман.
Кўкрагимга урилар тўлқин кетидан тўлқин,
Мен худди қоя каби тебранмасдан тураман.
Қайғингни мен томон сурабер, чарчаганлар,
Мен худди қоя каби тебранмасдан тураман.
Оёқларим остига мардона ташла лангар,
Мен худди қоя каби тебранмасдан тураман».

(«Ҳаётнинг ҳаяжонли денгизи қаршимдадир» ше'ри).

Ана, тебранмас, енгилмас, саботли, матонатли халқ образи!

Исаакян Совет Арманистонида шу халқнинг тантанасини, бахт-саодатини кўрди, шуни куйлади, бахт куйчиси сифатида донг чиқарди. Унинг Ватан, халқ, социалистик ҳаёт, совет кишиларининг Улуғ Ватан уруши йилларидаги қаҳрамонлиги ҳақида ёзган ше'рларига Сталин мукофоти берилди.

Аветик Исаакян жаҳон поэзиясида XIX асрнинг охиридан бери севги куйчиси деб танилган. Унинг бутун поэзияси, шу жумладан «Ошиғ куйлари» ва «Алагяз куйлари» цикллари инсон муҳаббатини улуғлашга бағишланган. «Ошиғ куйлари» циклига кирган ше'рларида шоир оддий кишилар—чўпонлар, боғбонлар меҳнатини, севгисини, садоқатини куйлайди. Қўшчи йигитни севган қиз ишқ оғушига да'ват этади:

«Қўшчи йигит, чарчадинг,
Эгатни қўй, бери кел!
Денгиз каби терладинг,
Қўшингни қўй, бери кел!
Куч-қувватинг тугади.
Булут ҳам чиқди. Шошил!
Жоним, ёринг кутади...
Қанот боғла, тезроқ кел!»

Шоир халқ поэзиясининг формаларидан самарали фойдаланади. Чунончи, у «Ёр-ёр» вазнида ше'р ёзади:

«Севган эдим ёримни, ёр-ёр,
Берган эдим боримни, ёр-ёр,
Бевафо дун'ё экан,
Тортиб олди ёримни, ёр-ёр».

«Алагяз куйлари» циклида «Эртак» сарлавҳали боб бор. Бунда шоирга, она бир эртак айтиб беради. Кунлардан бир кун, бир бекзода овга чиқиб, гўзал кийикни қувиб қолади. Кийик худди шамолдек тез югуриб, тоғдаги кўримсиз бир кулбага кириб кетади. Бекзода шу ерга етганда, остонада Соҳибжамол қиз пайдо бўлади. Бекзода уни севиб қолади. «Кийигингни ол, отамнинг мармар қасрига борайлик, — деди бекзода.—Кўйлакларингни юлдузлар, гавҳарлар блан безайман. Гулзорларда фонтанлар қайнаб ётипти. Канизаклар бошингда худди булбуллардек сайрагани-сайраган...» Қиз бекзоданинг севгисини рад этади. «Менга шоҳлик ҳам, дури-гавҳарлар ҳам керакмас, — дейди у. — Мен чўпон йигитнинг қайлиғиман. Унга умрбод содиқ бўламан. Муҳаббат гулдастаси тожлардан гўзалроқдир».

Она темаси — Исаакян поэзиясининг шоҳ темаларидан биридир. Бу она фақат шоирнинггина онаси эмас. У — халқ онаси. Она-Ватан.

Бу тема ҳам худди инсон тарихидай эски, узун. Фирдавсий ва Навоий, Низомий ва Шекспир, Гомер ва Данте, Са'дий ва Пушкин шу темада асарлар ёзганлар. Аммо бу эски ше'рият боғини ҳарбир шоир, шу жумладан Аветик Исаакян ҳам ўз ижод мевалари блан янгилаган.

Исаакяннинг «Она» номли балладаси бор. Шоир буни «Широқ эртаги» ҳам деб атайди. Унда ҳикоя қилинишича, ўғил хотинининг зўри блан онасини қопга солиб, тоққа олиб бориб ташлайди. Алам тортган, жонидан тўйган, бемадор йигит тоғнинг хатарли қия сўқмоқларидан гандираклаб тушиб борар экан, қопда бўғилиб ётган она унинг кетидан қичқириб қолади:

«— Оқ йўл! Худо сенга ёр бўлсин, ўғлим!
Қара, яна тошга қоқилиб кетма.
Қайт, ўғлим, ахир, қоп-керакли буюм,
Олакет, гиргиттон, қопни унутма!»

(«Она»).

Ана шу она темаси тобора кенгайиб, ривожланабориб, она-Ватан темасига айланади. Шоир чет элларда, саргардон бўлиб юрганида, уни соғинади, уни ўз поэзиясида мадҳ этади, қутлайди, улуғлайди. У, Совет Арманистонига қайтиб келганидан кейин, бу олижаноб, ўлмас темани ишлашда, ўз ижодида акс эттиришда катта ижодий ютуқларни қўлга киритди.

А. Блок 1916 йилдаёқ: «Исаакян — биринчи даражали шоир, бундай ёрқин ва бевосита талант, эҳтимол, бутун Европада йўқдир», деб ёзган эди. Албатта, тушкунлик ва декадент поэзияси қўланса ҳидларини тарқатиб, формализм авж олиб турган бир вақтда Исаакян каби халқпарвар шоирлар бошқа йўлдан бордилар. Улар Горький ва Маяковский адабиётига, социалистик реализм оқимига келиб қўшилдилар. Бу оқим тобора зўрайиб бориб, эндиликда жаҳон адабиётида етакчи йўлга айланди. Дун'ёдаги энг илғор совет адабиёти сўнмас маш'алдек порлаб, барча мамлакатлар ва барча халқлар адабиётига ривожланиш, яшнаш йўлини, келажак йўлини кўрсатиб турипти.

Аветик Исаакян ана шу ҳаётбахш ва илғор совет адабиёти кекса авлодининг буюк вакилларидан биридир.

Ҳамид ҒУЛОМ.

Москва.

Ҳарқандай об-ҳаво шароитида ҳам пахта тайёрлашни бўшаштирмайлик!

Машинадан фойдаланишда қолоқ фикрларга зарба бериш керак

Гулистон район пахтакорларининг бу йил мўл ҳосил олиш учун халол ва фидокорона меҳнат қилганликлари шу кунларда яққол кўринмоқда. Свердлов номли, «Красная заря», Андреев номли, Маленков номли, Крупская номли, «Красний Восток» ва бошқа бирқатор колхозларда пахта тайёрлаш планини 70 — 80 ва ҳатто 100 процент қилиб бажарган бригада ерларида ҳосилнинг ҳали жуда кўплигини кўриб киши хурсанд бўлади. Бошқача қилиб айтганда, районда планни ошириб бажариш мумкин. Ҳамма гап мана шу ҳосилни уюшқоқлик блан, ҳамма воситалардан унумли фойдаланиб, йиғиб-териб олишда қолган. Районда мана шу ҳосилни йиғиб-териб олиш учун қандай амалий тадбирлар кўрилмоқда?

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг «Республика колхозларида пахта териш ва тайёрлашнинг қониқарсиз бораётгани тўғрисида»ги қароридан сўнг райондаги кўп колхозларда пахта йиғим-теримини қизитиб юбориш учун бирқатор тадбирлар кўрилди, колхоз хўжалигининг бошқа тармоқларидаги кучлар пахта теримига сафарбар этилди. Жумладан, Свердлов номли колхозда сабзавотчиликда шоликорликда ва идорада ишлаб турган кишилардан яна 47 киши пахта теримига тортилди. Райондаги бошқа колхозларда ҳам пахта йиғимтеримини қизитиб юбориш учун шу хилда тадбирлар кўрилмоқда. Умуман район бўйича 7 ноябрьгача пахта тайёрлаш планини 90 процент миқдорида бажариш учун курашилаётир.

Броқ, бу блан Гулистон районида пахта йиғим- терими кўнгилдагидек бораётир, ҳамма воситалардан тўла фойдаланилаётир деб бўлмайди. Олинган мажбуриятга мувофиқ, районда кунига камида 1,7 процент пахта тайёрлаш керак, лекин 1,3 — 1,4 процент миқдорида пахта топширилаётир. Районда 13 та колхоз ва бир совхоз бор. Колхозлар ичида Свердлов номли колхоз олдинда бораётган бўлса, икки колхоз район плани блан тенг бормоқда, қолган 10 колхоз район сур'атидан анча орқада. Андреев номли. «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги», айниқса 10-нчи совхоз пахта теримида жуда сурдалиб қолмоқда. Бу ҳақда колхоз, МТС, район раҳбарлари блан суҳбатлашиб қолсангиз, ишчи кучи камлигини, баҳона қиладилар. Лекин мавжуд пахта териш машиналаридан фойдаланишни эса сра ҳам хаёлларига келтирмайдилар.

Районда ҳозир 80 га яқин пахта териш машинаси бор. Бу машиналар МТС паркларида, тракторчиларнинг ҳовлиларида, колхоз саройларида бекор турипти. Бу пахта териш машиналаридан бирнечаси Крупская номли, Свердлов номли колхозларда 3—4 кун наридан-бери ишлаган бўлса ҳам, сўнгги кунларда мутлоқа ишлатилмай қўйилган. 2-нчи МТС директори ўртоқ Муҳаммаджонов: «ерда фақат 30—40 процент ҳосил қолди, энди машина блан пахта териш фойдасиз», дейди. Бу мутлақо нотўғри. Агар ҳар учала МТС директори Погосян, Муҳаммаджонов, Шаталин ўртоқлардан: «Колхозларда пахта яхши очилган ерлар бор, шу ерларда машина ишлатилса бўлмайдими?» деб сўрасангиз, улар дарҳол худди бир кишидек жўр бўлиб, «раислар йўл бермайдилар» деб жавоб берадилар.

Ма'лумки, Свердлов номли, Крупская номли, «Красная заря» колхозлари кейинги 2—3 йил мобайнида машина блан пахта теришда намуна бўлиб келган эдилар. Нима учун бу йилга келиб шу колхозларда ҳам машина блан пахта терилмаётир? Нима учун бу колхозлар орқага қараб чекинабошладилар?

Биз область қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи ўртоқ Молчанов блан 1-нчи МТС директори ўртоқ Погосянни «Красний Восток» колхозининг Аҳмаджон Рахмонов бошлиқ бригада даласида учратдик. Бу ерда қаттиқ олишув давом этар эди. Ўртоқ Рахмонов машина блан пахта теришга рози эмас, шунинг учун машинани ишлатишга ҳечқандай тайёргарлик ҳам кўрилмаган. У, «машина бир кун пахта терса, беш кун тўкилган пахтани терамиз, терим сур'ати пасайиб кетади» дер эди. Бунинг устига МТС раҳбарлари ҳам бу ерда машинани ишлатиш учун ҳечқандай тайёргарлик кўрмаганлар. Келтирилган машиналарда автол, керосин ҳам йўқ, машинанинг қисмлари яхши ишлашга мослаштирилмаган. Бригада механиги П. Пласов бу ерда бўлмайди, заправщчик Мустафаев керосин олиб келмаган эди. Ўртоқ Молчанов бир машинани кўздан кечириб, камчиликлари бартараф этилгач, машинани юргизишни таклиф этди. Аммо бригада бошлиғи бунга рози бўлмади. Машина синов тариқасида ишга туширилди. Эгат оралаб, кетган машина яхши, пахтани ерга тўкмай ишлайбошлаган эди, буни кўрган Рахмоновнинг юзида хурсандчилик пайдо бўлди.

Биз кечқурун яна шу бригадага қайтиб келдик. Механик-ҳайдовчи Хаит Исҳоқов, Абдуқаюм Каримов, Анатолий Димченко ўртоқларнинг ҳарбири пахта планини 60 процентдан ошириб бажарган Рахмонов бригадаси ерларидан 600 килограммдан пахта терганлари ма'лум бўлди.

— Қалай, машина блан терилса бўлар эканми? — деб сўрадик. Рахмонов кулиб жавоб берди:

— Агар шунақа ишлайдиган бўлса, жон-жон деймиз-а!

Крупская номли колхознинг 3-нчи бригада бошлиғи Хасан Ниёзов, Свердлов номли колхоз ҳосилот советининг раиси Валентин Ким ўртоқлар ҳам худди Раҳмонов сингари олдин машина блан пахта теришга рози бўлмадилар. Сўнгра машиналарнинг нормал ва сифатли ишлаганини кўриб, машина блан пахта теришга илгарироқ киришмаганлари учун ачиндилар. Яна қўшимча машина берилишини талаб этабошладилар.

Фактлар шуни кўрсатадики, Гулистон районидаги МТС раҳбарлари машина блан пахта териш ишига ўтакетган даражада мас'улиятсизлик блан қараб келганлар, колхозларда машиналарнинг сифатли, пахтани тўкмай теришни та'минламаганлар. Шунинг натижасида машиналар ишлатилмай бекор ётган, айрим жойларда ишлаган машиналар ҳам тўхтатиб қўйилган. Натижада Крупская номли колхоздаги Болабек Раззоқов каби кўпгина механик-ҳайдовчилар машина блан пахта териш ўрнига қўл блан пахта териб юрибдилар.

Крупская номли колхознинг Хурсандпошша Усмонова бошлиқ бригадасида машина блан пахта терилабошлаган эди. Броқ, 3-нчи МТСнинг вақтинча директори ўртоқ Шаталин машиналарнинг нормал ишлашини та'минлаш тўғрисида бирор тадбир кўрмагани учун у тўхтаб қолган. Шу МТС хизмат қилаётган Свердлов номли колхозда ҳам айни аҳвол юз берган. Машиналарни пала-партиш ишлатавериш, уни дала шароитига мослаштирмаслик натижасида, нобудгарчиликка йўл қўйилган.

Сўнгги кунларда машина блан пахта териш масаласига яна э'тибор пасайиб кетган. Ўртоқ Шаталин вақтинча директор бўлиб турган 3-нчи МТСдаги 36 та тайёр машинадан биттаси ҳам ишлатилмаётир. Ўртоқ Муҳаммаджонов директор бўлган 2-нчи МТСда 30 та машинадан 4 таси. Ўртоқ Погосоян директор бўлган 1-нчи МТС да 23 машинадан 10 таси номигагина далага чиқарилган.

Яқинда ҳар учала МТС механизаторларининг мажлиси бўлди. Шу мажлисда механик-ҳайдовчи ўртоқ Торгашев сўзга чиқиб:

Ўртоқ Шаталин, Карл Маркс номли колхозда қачонгача машина блан пахта терилмайди? Мен нима учун ўқидим? Бу аҳволда юраверишдан мен уяламан. Нимага сизлар уялмайсизлар? деб, ҳаққоний талабни ўртага ташлади.

Бу саволни фақат МТС директорларигагина эмас, район раҳбарларига, МТС зоналари бўйича райком секретарьларига ҳам бериш ўринли бўларди! Наҳотки, улар шу аҳволларни кўрмаган бўлсалар? Йўқ, ундай деб бўлмайди. Тўғриси улар ҳам бу муҳим тадби га э'тибор қилмаганлар, бундай ярамас аҳволга зарба бермаганлар. Аксинча бундай кайфиятдаги кишиларга чора кўриш ўрнига муросасозлик қилиб келганлар.

Гулистон районида ўтказилган ба'зи тажриба, шу кунларда пахта териш машиналаридан унумли фойдаланиш мумкин эканлигини яққол кўрсатди. Бу реал ва катта имкониятлардан тўла фойдаланиш, пахта териш машиналари ҳақидаги қолоқ фикрларга зарба бериш блан олинган мажбуриятни тўла ва ошириб бажариш учун курашиш гулистонлиларнинг шарафли бурчидир.

Б. ХАЛИЛОВ.
«Тошкент ҳақиқати» мухбири.

Мўл ҳосил учун кўплаб устама мукофот олинмоқда

Областимиздаги юқори ҳосилли колхозлар йиғим-терим сур'атини тезлаштириб, давлатга кўплаб пахта топширмоқдалар. Гектаридан 15 центнердан ошириб пахта топширган колхозлар давлатдан миллион сўмлаб устама мукофот олаётирлар.

Верхне-волинск районидаги Карл Маркс номли колхоз топширган пахтаси учун устама мукофот олабошлади. Бу колхозга 4 кун мобайнида топширган пахтаси учун 1 миллион 200 минг сўм миқдорида устама мукофот берилди. Сирдар'ё районидаги Охунбобоев номли колхоз бу йил 1170 гектар майдоннинг ҳар гектаридан давлатга 38 центнердан пахта топшириш мажбуриятини олган. Колхоз бу йил 10 миллион сўмдан ортиқ устама мукофот олишни мўлжалламоқда. Колхоз бир кунлик топширган пахтаси учун 729550 сўм устама мукофот олди.

Пахта учун кўп пул берилаётгани туфайли меҳнат кунларининг қиммати ҳам ошмоқда. Колхозчилар ҳарбир меҳнат кунига ғалладан ташқари 10 сўмдан пул аванс олаётирлар. Колхозчи ўртоқ Ровшанова ўрта ҳисоб блан ҳар куни 210 килограммдан пахта териб, 10 кунда 36 меҳнат куни ишлади ва 360 сўм аванс олди. Уста теримчи ўртоқ Жиянов мавсум бошидан бери 6 тонна пахта терди; унга терган пахтаси учун 1460 сўм пул берилди. Колхозда 300 теримчи 6 — 8 тоннадан пахта терди. Тарас Шевченко номли ва бошқа колхозлар ҳам давлатдан кўплаб устама мукофот олмоқдалар.

Илғорлик учун

Верхне-волинск районидаги М. Горький номли колхознинг меҳнатсевар а'золари шонли партиямизнинг XX с'езди шарафига бошланган социалистик мусобақага қўшилиб, пахта териш ва топшириш сур'атини тобора кучайтирмоқдалар. Колхоз октябрьнинг дастлабки кунларида 8-нчи ўринда бўлса, кейинги ўн кун ичида йиллик планнинг 24 проценти миқдорида пахта тайёрлаб, иккинчи ўринга чиқиб олиб, район ижроия комитети ва район партия комитетининг кўчма Қизил байроғини олишга муваффақ бўлди.

Колхозда ўтган йили пахтадан мўл ҳосил етиштириб, бу йил Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик виставкасига бориб келган ўрток Т. Бекалиев бошлиқ бригада а'золари 61 гектар ернинг ҳар гектаридан 28 центнердан ҳосил топшириб, йиллик пахта тайёрлаш планини бажардилар. Бригада а'золари даладаги ҳосилни чамалаб кўриб, яна гектаридан қўшимча равишда 12 центнердан ҳосил топширишга аҳд қилдилар.

Бригаданинг БҚХВ қатнашчиси ўртоқ Ҳамроев бошлиқ комсомол-ёшлар звеноси 15 гектар ернинг ҳар гектаридан 30 центнердан а'ло сифатли пахта топшириб, юқори кўрсаткичларга эришдилар. Бригаданинг бундай муваффақиятга эришишида илғор теримчиларнинг ҳиссаси катта. Айниқса илғор теримчилардан Ў. Назарова, А. Ҳамроева, С. Мирзаева, С. Шарипова ва Х. Тўраева каби ўртоқлар 7—8,5 тоннадан ошириб пахта териб, барча колхозчиларнинг ҳурматига сазовор бўлдилар.

Шунингдек, колхознинг К. Хайиров, Х. Тўхтамишов ўртоқлар бошлиқ бригадалари ҳам йиллик пахта тайёрлаш планини бажариш олдида туриптилар. Бу бригадаларнинг меҳнатсевар а'золари социалистик мусобақа асосида ғайрат блан меҳнат қилиб, кунига 3,5—4 процент миқдорида пахта тайёрламоқдалар.

Колхоз а'золари сўнгги кунларда терим сур'атини анча ошириб, районда биринчи ўринга чиқиб олиш учун астойдил ҳаракат қилмоқдалар.

А. НАБИХУЖАЕВ.

Чаноқларда қолмасин грамм

Пахтакор дўст, шуни эсда тут:
Пахта бизнинг шараф-шонимиз,
Унинг блан яшнар она-юрт,
Унинг блан соф виждонимиз.

Чаноқларда қолмасин грамм
Оқолтинга бурканган дала.
Мени гер дер лўппи пахталар,
Металл, нефтьга тенг ҳар тола!

Граммлардан центнер, тонна бор,
Газлама, ёғ, тинчлик қудрати,
Тўлсин десанг бу йил планим,
Ошсин ҳаркун терим сур'ати.

Компартия, Ватан, Москва
Кўз тикмоқда сенга-пахтакор!
Ва'да эмас, пахта бер элга,
Граммларда халқнинг бахти бор.

Юрт олдида бўлай десанг мард,
Жадаллаштир, тезлатгин ишни,
Даладаги пахта бойлигинг,
Уни тез тер, кутмагин қишни!

Самад ҚОДИРОВ.

План 1 ноябрьгача бажарилади

Ўртоқ А. Орзиев бошлиқ бригада а'золарининг пахта териш ва топширишдаги шуҳратларини фақатгина Сталин номли колхознинг ўзидагина эмас, балки Ўртачирчиқ районида ҳамма билади.

Бригада а'золари етиштирилган мўл ҳосилнинг бир граммини ҳам нобуд қилмай, тезда йиғиштириб олиб, давлатга топшириш учун ғайратларига-ғайрат қўшиб фидокорлик блан меҳнат қилаётирлар.

Илғор теримчилардан Х. Шокирова, Р. Фозилова, М. Тожиева, С. Тўронова каби ўртоқлар мавсумда 10—15 тоннадан пахта теришга аҳд қилганлар. Ана шу мақсадда ғайрат блан меҳнат қилиб, кунига 180—250 килограммдан ошириб юқори сифатли пахта термоқдалар. Айниқса ўртоқ Р. Йўлдошева ўзининг меҳнатсеварлиги ва ишчанлиги блан бошқа теримчиларга ўрнак бўлмоқда. У, бу йил 15 тонна пахта теришга аҳд қилган эди. Ўз устига олган мажбуриятини шараф блан бажариш мақсадида меҳнат қилиб, колхоз хирмонига 8 тоннадан ошириб юқори сифатли пахта топширди. Бригада а'золари йиллик планининг 90 проценти миқдорида пахта тайёрладилар. Улар планни 1 ноябрьгача адо этиш учун барча тадбирларни амалга оширмоқдалар.

К. СУЛТОНОВ.

Гектаридан 40 центнердан ҳосил олинди

Чиноз районидаги Ленин номли колхознинг О. Исомова бошлиқ бригада а'золари пахта йиғим-теримини уюшқоқлик блан ўтказиб, юқори кўрсаткичларга эришмоқдалар. Бригаданинг Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик виставкаси қатнашчиси Қодирқул Савдобоев бошлиқ звеносининг а'золари мавжуд 22 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан она-Ватанимизга 40 центнердан ҳосил бериш учун аҳд қилган эдилар. Улар ўз ва'даларининг устидан чиқиш учун сидқидиллик блан меҳнат қилдилар, йиғим-теримда ишчи кучларидан унумли фойдаландилар. КПСС XX с'езди шарафига ўзаро социалистик мусобақани кучайтириб юбордилар. Натижада гектаридан 40 центнердан ҳосил олиниб йиллик план 101,5 процент қилиб бажарилди.

Звенонинг бундай муваффақиятга эришишида К. Отақўзиева, Х. Холқўзиева, Т. Хўжаева, М. Юсупова, Қ. Эргашева каби илғор теримчиларнинг ҳиссаси катта. Улар шу кунгача 8—10 тоннадан пахта териб, мавсум нормасини анча ошириб бажардилар. Звено а'золари Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 38 йиллиги кунигача пландан ташқари яна 5 центнердан ҳосил бериш учун курашаётирлар.

Ш. ДУЙСЕНОВ.

Тўрт давлат ташқи ишлар министрларининг Женева кенгашида 1955 йил 27 октябрьда

В. М. МОЛОТОВ баёноти

Раис жаноблари, жаноблар,

Бу кенгаш тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқларининг қарорига мувофиқ чақирилди. Кенгашнинг вазифаси Женева кенгашида бамаслаҳат чиқарилган директиваларда кўзда тутилган масалаларни муҳокама қилишдир.

Ҳукуматлар бошлиқларининг июль ойида Женевада бўлиб ўтган кенгаши муҳим тарихий аҳамиятга эга эканлигини эндиликда ҳамма э'тироф этмоқда. Бу кенгаш халқаро кескинликни ва аввало буюк давлатлар ўртасидаги муносабатларда бўлган кескинликни юмшатишга хизмат қилди. Кенгаш халқларнинг «совуқ муносабатлар уруши»ни тўхтатишга интилаётганлигини акс этдирди. Кенгаш халқларнинг узоқ давом этадиган мустаҳкам тинчликни та'минлаш йўлидаги иродасини янада кўпроқ мустаҳкамлади. Кенгаш ҳал этилмаган халқаро проблемаларни халқлар ўртасида тинчликни та'минлаш вазифаларига мувофиқ суратда ҳамжиҳатлик ва томонларнинг манфаатларини ҳурмат қилиш руҳида бундан буён ҳам биргаликда қараб чиқиш ва ҳал этиш йўлини ҳам очиб берди.

Совет ҳукумати ҳукуматлар бошлиқлари кенгаши ишларининг ана шу ижобий натижаларига ва кенгашнинг муваффақиятли ўтиши учун президент Эйзенхауэр, бош министр Иден ва бош министр Фор томонидан қўшилган муҳим ҳиссага юксак баҳо беради.

Женева кенгашининг ижобий натижаларини э'тиборсиз қолдириш йўлидаги интилишни ифода этган чиқишлар бўлган эди. Ҳозирги пайтда ҳам бу блан ҳисоблашмаслик мумкин эмас. Бу нарса Женева кенгаши томонидан қўйилган вазифаларни амалга ошириш йўлида ҳали кўпгина қийинчиликлар борлигини исбот этади. Лекин шунга қарамай, биз кенгашда эришилган натижаларни мустаҳкамлаш ва ана шу натижалар асосида иш олиб бориш истаги бизларнинг ҳаммамизни бирлаштирмоқда, деб ўйлаймиз.

Барча мамлакатлардаги кишилар кенгашимизнинг ишларини э'тибор блан кузатиб турадилар. Миллион-миллион кишилар бу кенгаш натижасида давлатлар ўртасидаги ҳамкорликни яхшилаш йўлида, халқаро кескинликни янада юмшатиш ва умумий тинчликни мустаҳкамлаш йўлида олға қараб янги қадамлар қўйилади, деб кутмоқдалар.

Буларнинг ҳаммаси бизнинг зиммамизга, кенгаш қатнашчилари зиммасига муайян мажбуриятлар юклайди.

Женева кенгашидан кейин ўтган вақт ичида СССР ҳукумати халқаро муносабатлардаги кескинликни янада юмшатишга ёрдам бериш учун бирқанча янги тадбирлар кўрди. Бутун дун'ёда бу тадбирлар ма'қуллаб кутиб олинди.

Аввало, совет қуролли кучлари сонини 640 минг кишига камайтириш тўғрисидаги қарорни кўрсатиб ўтиш зарур. Совет Иттифоқи бу блан зўр бериб қуролланишни тўхтатишга актив ёрдам беришга тайёр эканлигини, халқаро кескинликни янада юмшатишга интилаётганлигини амалда намойиш қилиб кўрсатди. Польша, Чехословакия, Румыния, Венгрия, Болгария ва Албания ҳукуматлари ҳам ўз қуролли кучларини камайтирганликлари ма'лум.

Совет Иттифоқи яқинда Финляндия территориясидаги Порккала — Удд ҳарбий — денгиз базасидан муддатидан илгари воз кечиш тўғрисида қарор қабул қилди. Финляндия блан тузилган сулҳ шартномасига мувофиқ ана шу совет ҳарбий-денгиз базаси 1997 йилгача сақлаб қолиниши кўзда тутилганига қарамай, бу базадан воз кечилди. Шундай қилиб, бу йил бошқа давлатлар территорияларидаги ҳар иккала совет ҳарбий-денгиз базаси — Хитой территориясида Порт — Артурдаги ҳарбий-денгиз базаси ҳам, Финляндия территориясидаги ҳарбий-денгиз базаси ҳам тугатилди. Совет Иттифоқининг ўз мамлакати тупроғидан ташқарида энди бирорта ҳам ҳарбий базаси йўқ. Совет Ҳукуматининг бу тадбирлари мазкур мамлакатлар блан дўстона муносабатларни янада мустаҳкамлашга ёрдам берди. Бу тадбирлар буюк давлатларнинг ўзгалар территорияларидаги ҳарбий базалари тўғрисидаги масалани, халқаро ҳаётнинг ҳал этиш пайти келиб қолган ана шу масаласини ҳал этиш намунаси сифатида кенг миқ'ёсда ма'қулланди.

Женева кенгашидан кейинги даврда Совет Иттифоқи Германия Федерал Республикаси блан дипломатия муносабатлари ўрнатди. СССР блан Германия Демократик Республикаси ўртасидаги муносабатлар тўғрисида шартнома тузилди ва бу шартнома кучга кирди. Совет Иттифоқи ва Германия территориясида мавжуд бўлган икки давлат ўртасида нормал муносабатлар ўрнатилганлиги Европанинг марказида халқаро кескинликни юмшатишга шубҳасиз ёрдам беради ва Германия масаласини ҳал этишга шубҳасиз ижобий та'сир кўрсатади.

Совет ҳукумати ана шу тадбирларнинг ҳаммасини кўриб, шунингдек Совет Иттифоқининг Шарқдаги давлатлар блан ҳам, Ғарбдаги давлатлар блан ҳам халқаро алоқалари ва ҳамкорлигини кенгайтириб шунга асосланадики, халқаро ҳаётда сўзни амалий иш блан мустаҳкамлаш керак, ҳали ҳал этилмаган масалалар олдида тўхталиб қолмай, бошқа, янада қийинроқ масалаларни ҳал этиш учун шарт-шароит тайёрлаб, қадамба-қадам олға силжиш керак.

Совет Иттифоқи томонидан кўрилган тадбирлар барча давлатлар ва, биринчи галда, буюк давлатларнинг Женева руҳида албатта ҳаракат қилажакларини э'тиборга олганда, халқаро кескинликни янада юмшатиш учун ҳали фойдаланилмаётган катта имкониятлар борлигини жуда равшан кўрсатди. Афсуски, ҳамма ҳам бу имкониятлардан фойдаланмоқда деб бўлмайди.

Кенгашимиз олдида ҳукуматлар бошлиқларининг Женева кенгашида бошланган яхши ишни давом эттириш вазифаси турибди. Бизнинг асосий вазифаларимиз шу блан белгиланади.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари бизга қуйидаги масалаларни муҳокама қилишни топширдилар:

1) Европа хавфсизлиги ва Германия;
2) Қуролсизланиш;
3) Шарқ блан Ғарб ўртасидаги алоқаларни кучайтириш.

Тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқлари — СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин, АҚШ президенти Д. Эйзенхауэр, Буюк Британия бош министри А. Иден, Франция бош министри Э. Фор **Европа хавфсизлиги ва Германия тўғрисидаги** масаланинг муҳим аҳамиятга эга эканлигини якдиллик блан та'кидладилар. Бунинг сабаби ма'лум. Биринчи жаҳон уруши ҳам, иккинчи жаҳон уруши ҳам Европада бошланган эди. Милитарист Германия томонидан бошланган бу урушлар Европа халқларини сон-саноқсиз кулфат ва вайронгарчиликка дучор қилди. Ана шу кулфат ва вайронгарчиликнинг оқибатлари шу кунгача ҳам тугатилган эмас. Совет Иттифоқи халқлари, шунингдек Польша, Югославия, Чехословакия, Франция, Бельгия халқлари ва Европанинг герман милитаризми ҳужумига дучор бўлган бошқа мамлакатлардаги халқлар айниқса кўп машаққат ва азоб-уқубатларни бошидан кечирдилар. Ана шу урушлар натижасида немис халқи ҳам кўп қурбон берганлиги бизга ма'лум. Немис халқи Германиядаги агрессив милитарист доиралар томонидан амалга оширилган ҳарбий авантюралар сиёсати орқасида кўп қурбон берди.

Ана шу тарихий тажрибани, шунингдек Европа давлатларининг тинч ва осойишта яшаши учун муайян гарантиялар вужудга келтириш зарурлигини э'тиборга олиб, биз Европада хавфсизликни та'минлаш вазифаларини ҳал этиш соҳасида муваффақият қозониш учун бутун кучимизни сарф қилишимиз керак. Европанинг барча халқлари бундан астойдил манфаатдордирлар.

Совет ҳукумати июль ойида ўтказилган Женева кенгашида бу масала юзасидан ўз таклифларини киритди. Бамаслаҳат иш кўришга эришиш тинчликни ва Европа хавфсизлигини мустаҳкамлашга жуда яхши ёрдам берган бўлур эди. Бунга шакшубҳа бўлиши мумкин эмас.

Совет ҳукумати Европада коллектив хавфсизлик тўғрисида Европанинг барча манфаатдор давлатлари ва Америка Қўшма Штатлари иштироки блан Умумевропа шартномасини тузишни таклиф этди. Ҳукуматларнинг бошлиқлари биз тақдим этган шартнома проектини ташқи ишлар министрларининг муҳокамасига ҳавола қилишга қарор берган эдилар. Бу масала қараб чиқилган вақтда совет делегацияси мазкур таклифларни асослаш учун ўз мулоҳазаларини баён қилади.

Аммо, ҳозирги кундаёқ шуни айтиш кераkки, ҳарбий гуруҳларнинг мавжудлиги Европада хавфсизликни та'минлаш йўлидаги асосий ғовдир. Шимолий атлантик блоки ана шундай гуруҳларни вужудга келтиришга асос қўйди. Бу гуруҳлар бирхил мамлакатларни бошқа мамлакатларга қарама-қарши қўяди ва зўр бериб қуролланишни авж олдиради. Бу гуруҳлар янги уруш хавфини кучайтиради.

Совет Иттифоқи ҳарбий гуруҳларни тугатиш тарафдоридир. Бирор мулоҳаза блан мазкур гуруҳларни дарҳол тугатиш мумкин бўлмаса, биз бу тадбирни секин-аста амалга оширишни ва ҳозирнинг ўзидаёқ барча ҳарбий блок ва гуруҳларни тугатиш учун йўл очишни таклиф этамиз. Халқаро кескинликни юмшатиш ва давлатлар ўртасидаги ишончни мустаҳкамлашга қаратилган барча тадбирлар ана шу мақсадларга жавоб беради.

Европа халқлари учун асосий масала бўлган Европа хавфсизлиги тўғрисидаги масала қўйилиши муносабати блан биз бу масалага тааллуқли бўлган Германия тўғрисидаги масалани ҳам муҳокама қилишимиз керак. Совет Иттифоқи Германия проблемасини Европа хавфсизлиги манфаатларига ва Германиянинг бирлигини тинчликсеварлик ҳамда демократик асосларда қайтадан тиклаш манфаатларига мувофиқ суратда ҳал этиш тарафдори бўлиб келди ва бунинг тарафдори бўлиб қолади. Биз, Германия масаласини ҳал этганда герман милитаризмининг яна тикланмаслиги учун ва унинг тинчликка ҳамда Европа халқлари тинчлиги ҳамда осойишталигига хавф туғдирмаслиги учун мустаҳкам гарантиялар вужудга келтирилиши лозим, деган фикрга асосланамиз. Германиянинг бирлигини қайтадан тиклаш тўғрисидаги масалани шу тарзда ҳал этишгина Европа халқларининг манфаатларига ва герман халқининг ўз манфаатларига жавоб беради.

Бунда шуни кўзда тутиш керакки, Германия проблемасини қараб чиққан пайтда бирлашган Германиянинг тараққиёти қандай йўлдан боради — Германияни милитарист давлатга айлантириш ва бунинг устига уни ғарб давлатларининг ҳарбий гуруҳларига қўшиш йўлидан борадими, ёки ҳечқандай ҳарбий блокларда қатнашмайдиган ҳамда тинчликни мустаҳкамлаш ишида бошқа давлатлар блан ҳамкорлик қиладиган тинчликсевар ва демократик давлат сифатида ривожланиш йўлидан борадими, деган масала муқаррар ўртага қўйилади.

Ҳозирги пайтда, Париж битимлари асосида ғарб давлатларининг ҳарбий гуруҳларига қўшилган Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш амалга оширилаётган бир вақтда, Германия проблемасини ҳал этиш йўлида янги ғовлар вужудга келди. Ҳозир юз берган шароитда бу масалани секин-аста, Европада халқаро кескинликни юмшатиш йўли блан, коллектив хавфсизликнинг мустаҳкам системасини вужудга келтириш йўли блан, Германиянинг ҳар икки қисмини бир-бири блан яқинлаштириш ва улар ўртасида ҳамкорлик ўрнатиш йўли блангина лозим даражада ҳал этиш мумкин.

Кейинги вақтларда Европа хавфсизлигини та'минлашни ҳам, Германия проблемасини ҳал этишни ҳам этаплар бўйича амалга ошириш тўғрисида гапирмоқдалар. Агар бу фикр Европа хавфсизлигини чинакам та'минлаш ва Германиянинг бирлигини тинчликсеварлик ҳамда демократик асосларда қайтадан тиклаш вазифаларига хизмат қиладиган бўлса, уни рад этмаслик керак. Аммо. Германияни этаплар бўйича бирлаштириш байроғи остида бутун Германияда милитаризмни этаплар бўйича қайтадан тиклашни кўзда тутиб, Германия масаласини ана шу тарзда ҳал этиш бу мақсадларга жавоб бераолмаган бўлур эди. Герман милитаризмининг бирданига ҳам этаплар бўйича ҳам қайтадан тикланишига йўл қўйиш мумкин эмас.

Иккинчи томондан, ижтимоий тузуми турлича бўлган икки герман давлати яшаётган ҳозирги шароитда Германия проблемасини Германиянинг у ёки бу қисми манфаатларига зарар етказган ҳолда, Германия Демократик Республикаси меҳнаткашларининг социал ғалабаларига зарар етказган ҳолда ҳал этиш мумкин эмас. Германия Демократик Республикаси меҳнаткашларининг ана шу социал ғалабалари бутун герман халқи учун жуда катта аҳамиятга эгадир. Германиянинг ҳар икки қисмини механик суратда қўшиш йўли блан Германияни бирлаштиришга уриниш тамомила беҳуда бир иш бўлур эди.

Биз бунда шу нарсага асосланишимиз мумкинки, Германия проблемасини ҳал этиш, аввало, немисларнинг ўз ишидир. Бизнинг вазифамиз немисларга ўз планларимизни мажбуран қабул қилдириш эмас, балки Германия проблемасини ҳал этишда уларга ёрдам беришдан иборат.

Қуролсизланиш тўғрисидаги масала — кенгашимизнинг энг муҳим масаласидир. Барча халқлар бу масаланинг ижобий тарзда ҳал этилишини кутмоқдалар. Халқлар ҳозирги вақтда давом этаётган зўр бериб қуролланишга давлатлар ўртасидаги муносабатларда мавжуд бўлган кескинлик ва ишончсизликнинг асосий сабабларидан бири деб тўғри баҳо бермоқдалар. Зўр бериб қуролланиш кўпгина куч ва маблағларни тинч қурилишдан четга тортади, халқлар зиммасига солиқлар ва ўсиб бораётган нархларнинг тобора оғир машаққатларини юклайди. Бундан ҳечким кўз юммаслиги керак. Шу блан бирга, ҳозирги вақтда зўр бериб қуролланишга сарф бўлаётган маблағларнинг кишилар фаровонлигини оширишга, кам тараққий этган мамлакат ва районларга ёрдам кўрсатишга сарф қилинишидан халқлар манфаатдордирлар.

Қуролсизланиш проблемасини муҳокама қилишда зўр бериб қуролланишни тўхтатиш, давлатларнинг ҳаддан ташқари кўпайтириб юборилган қуролли кучларини — армияларини, ҳарбий-денгиз флотини, ҳарбий авиациясини камайтириш йўлларини, шунингдек атом қуролини тақиқлаш ва инсониятни атом уруши хавфидан халос қилиш йўлларини топиш асосий вазифадир. Қурол-яроғлар, биринчи галда, буюк давлатларнинг қурол-яроғлари кўп миқдорда камайтирилган тақдирдагина ва атом қуролини тақиқлашга қаратилган тадбирлар амалга оширилганидагина бу вазифани ҳал этиш мумкин, токи инсон ақл-идроки ва техниканинг буюк ютуғи, я'ни атом энергиясидан фойдаланиш усулларининг кашф этилганлиги каби катта ютуқ тинч мақсадларгагина хизмат қилсин. Ўзўзидан ма'лумки, қурол-яроғларни камайтириш ва атом қуролини тақиқлаш соҳасидаги тадбирларнинг амалга оширилиши халқаро миқ'ёсда қаттиқ контроль остига олиниши ва инспекция ишлари самарали қилиб уюштирилиши зарур. Аммо, зўр бериб қуролланишни давом эттирган, атом ва водород бомбаларини тўплаган ва ҳарбий бюджетларни ҳаддан ташқари кўпайтирган ҳолда контроль ва инспекция тўғрисидаги гапларга ҳечкимни ишонтириб бўлмайди.

Ма'лумки, Совет ҳукумати шу йил 10 майда қурол-яроғларни камайтириш, атом қуролини тақиқлаш ва янги уруш хавфини йўқотиш тўғрисида батафсил ишлаб чиқилган таклифларини тақдим этди. Совет ҳукумати кейинги баёнотларида ғарб давлатларининг қуролсизланишни амалга оширишдан иборат худди шундай мақсадларни кўзда тутган мулоҳазаларини э'тиборга олди. Шуни айтиш мумкинки, қуролсизланишнинг бирқанча муҳим масалалари юзасидан, чунончи қурол-яроғлар ва қуролли кучлар даражаси тўғрисида, атом қуролини тақиқлаш тартиби ва муддатлари ҳақида, бу соҳада халқаро контроль ўрнатишнинг ба'зи муҳим томонлари ҳақида СССР, АҚШ, Буюк Британия ва Франция ўртасида ҳозирги вақтда кўп даражада ҳамжиҳатликка эришилди. Бунда шуни та'кидлаб ўтиш керакки, АҚШ президенти Д. Эйзенхауэр блан СССР Министрлар Советининг раиси Н. А. Булганиннинг бирбирларига ёзган мактублари қуролсизланиш проблемасининг ба'зи муҳим аспектлари юзасидан томонларнинг позицияларини янада аниқлашга ёрдам берди.

Қуролсизланиш проблемаси амалий қадамлар қўйишни талаб этади, бир қарорга келишни талаб этади. Совет делегацияси зўр бериб қуролланишни тўхтатишга ёрдам берадиган ва қуролсизланиш проблемасини ўрнидан силжитадиган барча таклифларни қўллаб-қувватлашга тайёрдир.

Совет ҳукумати бу кенгашда Шарқ блан Ғарб ўртасидаги **алоқалар тўғрисидаги** масалани ҳам муҳокама қилишга катта э'тибор беради. Ана шу алоқалар халқаро ҳамкорликни ривожлантиришга ва бир-бирларининг фикрларини яхши англашга ёрдам беради.

Ғарб блан Шарқ ўртасидаги алоқаларнинг ривожланиши мустаҳкам иқтисодий базага эга бўлиб, халқаро савдо-сотиқни ҳеч мони'сиз юксалтиришга таянган тақдирда, ана шу алоқалар муваффақиятли суратда ривожланажагини яхши биламиз. Ҳозирги вақтда халқаро савдо-сотиқдаги камситиш, кредит соҳасидаги нормал муносабатларнинг бузилаётганлиги ва халқаро ҳамкорликка халақит бераётган бошқа сун'ий тадбирлар бунга тўсқинлик қилмоқда.

Маданият, фан, техника соҳасида ва туризмни ривожлантириш соҳасида ва шу блан бирга, саноат, қишлоқ хўжалиги ҳамда савдо-сотиқ соҳасидаги тажрибаларни айирбошлаш йўлида халқаро алоқаларни кучайтириш тадбирлари тўғрисида ҳам бир қарорга келиш мақбул бўлур эди. Ана шундай халқаро алоқаларни ривожлантириш соҳасида жуда катта имкониятлар бор деб ўйлаймиз.

Сўзимнинг охирида бизнинг кенгашимиз ҳукуматлар бошлиқларининг Женева кенгашида ҳукм сурган руҳда, я'ни ҳамжиҳатликка интилиш ва ҳамкорлик қилишга тайёр туриш руҳида ўтади ҳамда халқаро кескинликни юмшатиш ва тинчликни мустаҳкамлашга хизмат қилади, деб умид билдиришга рухсат этгайсиз. Биз бу йўлда халқларимизнинг орзу-тилакларига жавоб берадиган ижобий натижаларга эришамиз.

Франция, Англия, СССР ва АҚШ ташқи ишлар министрларининг кенгаши

ЖЕНЕВА, 28 октябрь. **(ТАСС махсус мухбири).** Илгари хабар қилинганидек, кеча бу ердаги Миллатлар Саройида Франция, Англия, Совет Иттифоқи ва Америка Қўшма Штатлари Ташқи Ишлар министрларининг кенгаши очилди.

Бу учрашув тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқларининг бамаслаҳат қабул қилган қарорида кўзда тутилган эди. Тўрт давлат ҳукуматларининг бошлиқлари халқаро кескинликни юмшатиш ишига ҳисса қўшишга ва давлатлар ўртасидаги ишончни мустаҳкамлашга интилиб, ўзлари июль ойида ўтказган кенгашда Европа хавфсизлиги ва Германия масаласини, қуролсизланиш масаласини ҳамда Шарқ блан Ғарб ўртасидаги алоқаларни ривожлантириш масаласини кўриб чиқишни давом эттиришни ўзларининг Ташқи Ишлар министрларига топшириш тўғрисида битимга келган эдилар.

Очилган кенгашда Совет Иттифоқидан СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари ва СССР Ташқи Ишлар Министри В. М. Молотов бошчилигидаги делегация қатнашмоқда. Совет делегацияси составида Ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари А. А. Громико, Совет Иттифоқи Маршали В. Д. Соколовский, СССРнинг Франциядаги Элчиси С. А. Виноградов ва СССРнинг Германия Демократик Республикасидаги Элчиси Г. М. Пушкин бор.

Қўшма Штатлар делегациясининг составида давлат секретари Д. Даллес, Мудофаа министри Ч. Вильсон, давлат секретарининг ёрдамчиси Л. Мэрчент, давлат департаментининг маслаҳатчилари Ж. Макартур 2-нчи ва Г. Флегер бор.

Англия делегациясининг составида ташқи ишлар министри Г. Макмиллан, ташқи ишлар министри ўринбосарининг ёрдамчиси Д. Гаррисон, мудофаа министрининг вакили контр-адмирал Г. Тринг бор.

Ташқи ишлар министри А. Пинэ бошчилигидаги Франция делегациясининг составида — Франция ташқи ишлар министрлиги сиёсий департаментининг бош директори Р. Дэ Маржери, Франциянинг СССРдаги Элчиси Л. Жокс, П. Барадюк ва Ж. Суту бор.

Ўрта Европа вақти блан соат 16 да тўрт делегация а'золари Кенгаш залидаги кенгаш столи ёнига келиб ўз жойларига ўлтирадилар. Мажлислар залида делегацияларнинг маслаҳатчилари ва экспертлари ҳам ўтирибдилар.

Кенгаш қатнашчиларининг таклифи блан биринчи мажлисда А. Пинэ раислик қилади. У Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Европа бўлимининг директори А. Пельтта сўз беради. А. Пельт Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бош секретари номидан тўрт давлат вакилларини табриклайди.

Матбуот вакиллари мажлис залига 10 минутга киритиладилар.

Сўнгра А. Пинэ кенгашни очади. У айтадики, тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқларининг министрларга берган директивасига мувофиқ, кенгаш кун тартибида учта масала: Европа хавфсизлиги ва Германия, қуролсизланиш, Шарқ блан Ғарб ўртасидаги алоқаларни ривожлантириш масалалари турибди.

Кенгаш қатнашчилари бу кун тартибини, сўнгра эса ишлаш тартибини тасдиқлайдилар.

В. М. Молотов кенгаш олдига қўйилган масалаларнинг муҳокамасини ҳукуматлар бошлиқларининг Женева кенгаши томонидан Ташқи ишлар министрларига берилган директивалар ҳақида умумий фикр олишишдан бошлашни таклиф қилади. Бу таклифга ҳечким э'тироз билдирмади.

Сўнгра А. Пинэ сўзга чиқиб баёнот беради.

Мен ўзимнинг кириш сўзимни бизга топширилган топшириқлар тўғрисидаги ба'зи мулоҳазалар ва шу топшириқларни бажариш шартлари тўғрисидаги мулоҳазалар блан чеклашни истар эдим, деди А. Пинэ. Биринчи навбатда биз зиммамизга юклатилган мас'улиятни тўла англаб иш қилишимиз лозим. Биз бу мас'улиятни асло унутишимиз мумкин эмас.

Биринчи даражада тарихий аҳамиятга эга бўлган ва июль ойида бўлиб ўтган Женева кенгаши бутун дун'ёда жуда катта умидлар туғдирди. Инсониятнинг тақдири учун, юз миллионлаб кишиларнинг тақдири учун мас'улиятни ўз зиммаларига олган ҳукуматларнинг бошлиқлари ҳарбий куч қўлланиш хавфини йўқотиш ўзларининг умумий мақсадлари эканлигини э'лон қилдилар.

Улар шу мақсадни айтиб ўтиш блан чекланмадилар. Улар бизнинг ишимиз учун асос бўлган ва қабул қилиниши мумкин бўлган қарорларнинг умумий йўлини белгилаб берган директиваларни бизга ёзиб қолдирдилар. Улар бизга мана шу тезисларга амал қилиб, олға боришни ва ижобий натижаларга эришишни топширдилар. Биз халқларимизни ноумид қилишимиз мумкин эмас. Биз ҳаммамиз уларнинг умидларини рўёбга чиқаришимиз лозим. Биз мана шунга жиддий равишда интилишимиз ва бунга бўлган иродамизни кўрсатишимиз лозим. Бунга қандай қилиб эришиб бўлади?

Менинг фикримча, ҳукуматлар бошлиқларининг тезислари асосида кўпгина нарсаларга эришиш мумкин. Муайян масалалар устида чекланган программа белгилаб берилган. Мана шу муайян масалаларга эса биз равшан ва конкрет қилиб муайян жавоб беришимиз керак. Ўтмишда ҳукуматларимизнинг вакиллари иштироки блан Женевада бўлиб ўтган фикр олишувлар ҳарсафар деярлик шундай бир минбарга айланиб кетар эдики, ҳарким бу минбардан туриб, бошқа мамлакатларнинг жамоатчилик фикрига мурожаат қилар ва деярлик ҳамиша, ҳарсафар ҳам бу кенгашлар фақат монологлардангина иборат бўлиб қолар эди. Биз мана шунга берилиб кетмаслик учун, узун-узун нутқлар сўзлашга берилиб кетмаслик учун бутун кучимизни сарф қилишимиз лозим. Конференция, кенгаш ҳарким ўз нуқтаий назарини баён қилиб, монологлар сўзлайдиган жой эмас. Бу ерда гапириладиган гаплар бизнинг алоқалар боғлашимиз учун, ҳаркимнинг бир-бирини тушуниб олишига интилмоғи учун диалог бўлиши лозим. Биз бу ерда йўқотиб қўйганимиз — диалог руҳини топишга ҳаракат қилишимиз лозим.

Албатта ҳозир биз ҳамма масалаларни дарҳол ҳал қилаолмаймиз. Бу масалалар жуда катта ва жуда муҳим масалалардир. Шундай бўлса ҳам, мен, бу масалалар шу қадар равшан ифодаланганки, биз кенгашларимизда йўлимизни йўқотиб қўйишимиз мумкин эмас, деб ўйлайман. Шуни жазм қилиб олганимиздан кейин бу ерда гапириладиган гаплардан ҳал қилиб бўлмайдиган масалалар блан шуғулланиш учун фойдаланмаслигимиз керак.

Жуда мураккаб масала бўлган қуролсизланиш масаласини ҳал қилиш биздан узоқ муддатли куч ва ғайрат сарфлашимизни талаб қилади. Бу соҳада биз мавжуд таклифларни синтез қилиш йўли блан ба'зи бир дастлабки тадбирлар тўғрисида гаплашиб олишимиз мумкинки, бу тадбирларни тез ва самарали равишда амалга оширишимиз мумкин бўлсин. Иккинчи томондан кун тартибининг биринчи моддасида кўрсатилган масалани, я'ни Европа хавфсизлиги ва Германия масаласини дарҳол ҳал қилмоқ учун, Германияни қайта бирлаштириш планини ва хавфсизлик системасини ишлаб чиқмоқ учун тўсиқлар йўқлиги мутлақо равшандир. Масалани бу таҳлитда ҳал қилмасдан туриб, Германияни муваффақиятли равишда бирлаштириш мумкин бўлмайди. Бундан, шундай қарор қабул қилинганидан кейин барча қонуний манфаатлар ҳисобга олинмайди деган ма'но асло келиб чиқмайди.

Иккинчи муҳим бир момент. Жаҳонда шундай шароит вужудга келтириш зарурки, бу шароит ҳарқайсимизнинг қонуний манфаатларимизга мос келадиган бўлсин. Реализм биздан мавжуд вазиятларнинг бирортасидан ҳам кўз юммай, реал турмушнинг барча аспектларини э'тиборга олишимизни талаб қилади. Ҳарқайсимизнинг қонуний манфаатларимизни ҳисобга олиш шу манфаатларнинг та'рифлаб берилган ҳолидаги моҳиятини ҳурматлаш демакдир. Тинчлик ва тинч тотув бўлиб яшаш маневрлар блан боғланиб қўйилиши мумкин эмас.

Биз бу ерга мана шундай фикрлар блан келмоқдамиз. Биз Совет Иттифоқининг сиёсатига асос қилиб олинган философияга қўшилмаймиз. Лекин биз Совет Иттифоқининг ёки бошқа халқларнинг бунга бўлган ҳуқуқларини асло инкор қилмаймиз, Лекин биз дипломатияни бунга қарши қуролга айлантириш ниятида эмасмиз. Биз икки томонни яқинлаштиришимиз лозим деб ҳисоблаймиз. Биз муносабатларни юмшатишимиз лозим. Шу сабабли Франция ҳукумати кун тартибининг халқлар ўртасидаги алоқаларни ривожлантиришга тааллуқли моддасига катта аҳамият бермоқда. Модомики, Ғарбий Европада хавф-хатар мавжуд бўлиб турар экан, хавфсизлик нуқтаи назаридан Европани бирлаштириш тўғрисида гапириб бўлмайди. Иккинчи томондан Европанинг турли қисмларида иқтисодий ва гуманитар алоқаларнинг кенгайтирилишини та'минлаш керак эди. Бирлаштирилган Европани барпо қилиш сари олға силжиш мумкин. Лекин бу идеал ҳали биздан олисдадир. Лекин ҳарҳолда Франция ҳукумати Европанинг ҳозирги парчаланган ҳолидаги доираси тақозо қилган йўлда ўз сиёсатини амалга ошириб келди ва йўлламоқда. Ҳамкорлик қилиш бизнинг идеалимиздир, шунинг учун ҳам биз бу идеални бутун Европага ёйиш умидини йўқотмаётирмиз.

Биз бу ерда музокаралар олиб бормоқ учун, я'ни ҳарқайсимизнинг манфаатларимизга мос келадиган қарорларни тенг ҳуқуқли шерикларимиз блан биргаликда қабул қилмоқ учун тўпландик. Модомики, биз хавфсизлигимизнинг ва ўзимизни мудофаа қилишимизнинг асосий элементлари хусусида иш олиб боришга ва музокаралар юритишга тайёр эмас эканмиз, у ҳолда биз ҳарқайсимизнинг манфаатларимизни э'тиборга олишга имкон берадиган оқилона тадбирларни қидириб топишда мумкин қадар олға боришимиз лозим. Бу музокараларда бизнинг зиммамизга юклатилган мас'улият хомхаёллардан, сохта қарорлардан, я'ни оздир-кўпдир усталик блан ниқобланаётган қарорлардан ёки англашилмовчиликлар асосига қурилган қарорлардан воз кечишимизни яна талаб қилмоқда. Бу масала жуда муҳимдир ва шу сабабли ма'навий виждонли бўлишнинг ҳамма талабларини ҳисобга олмоқ керак. Бу виждонлилик, бу инсофлилик мақсадларимизга хизмат қилдирилиши лозим ва мен аминманки, биз ижобий натижаларга эришурмиз.

Правардида мухтарам президент Эйзенхауэр ша'нига бирнеча сўз айтишимга ижозат берингиз, у бундан уч ойгина муқаддам бу ерда сўзга чиққан эди ва биз ҳаммамиз уни жуда катта ғайрат кўрсатганлиги учун табриклаган эдик. У бетоб бўлиб қолган эди, лекин бахтимизга у соғайиб келмоқда, шунинг учун ҳам мен ишга тушаётган пайтиммизда президентга ўзимизнинг ғоят дўстлигимизни ва унинг батамом соғайиб кетишини тилаганлигимизни изҳор қилиб, хат юборайлик деб таклиф қилсам, сизларнинг ҳаммангизнинг номингиздан гапирган бўламан деб ишонаман. Сизларнинг ижозатингиз блан мен президент Эйзенхауэрга юбориш учун мана шу хатнинг проектини тузиб чиққан эдим. Мен тузиб чиққан хатнинг тексти мана шу:

«Франция, Қўшма корольлик ва Совет Иттифоқининг Ташқи ишлар министрлари шу ернинг ўзида, июль ойида, Сиз биринчи раис бўлиб ўтказилган конференция вақтида тўрт давлат ҳукуматларининг бошлиқлари томонидан бизларга топширилган вазифаларни мамлакатингизнинг ташқи ишлар министри блан биргаликда ишлаб чиқмоқ учун кенгашга тўпланиб, Сизга ўзларининг табрикларини юборадилар ва мумкин қадар тезроқ соғайиб кетишингизни тилаб, ўзларининг энг яхши истакларини изҳор қиладилар».

А. Пинэ ўз баёнотини тамомлаганидан кейин Г. Макмиллан сўз олди.

Раис жаноблари, деди у, кенгашимизнинг ишига киришмасдан олдин бирнеча сўз айтиш имкониятига эга бўлганлигим учун жуда бахтиёрман. Раис жаноблари бу ерда сўзлаган сўзида президент Эйзенхауэрнинг бетоблиги тўғрисида гапирди. Президент Эйзенхауэрнинг бетоблиги бутун Англияни, бутун империяни ғоят ташвишга солиб қўйди, чунки, бу бетобликнинг биз шахсан ўзимизнинг бетоблигимиз деб ҳис қилдик. Биз ҳаммамиз президентни унинг икки ролида я'ни ғалабага олиб борувчи улуғ йўлбошчимиз деб ҳамда урушдан кейинги йиллардаги доимий дўстимиз деб тасаввур қилмоқдамиз. Бизнинг мамлакатимизда ундан кўра кўпроқ таниқли киши йўқ, уни ёлғиз бизгина севмаймиз. Шу сабабли президентга юборишни таклиф қилган сизнинг мактубингизга ғоят мамнуният блан қўшиламан.

Сизнинг баёнотингизга, сиз айтган умумий мулоҳазаларга кўп нарса қўшаолурман деб ўйламайман. Бутун дун'ёда янги умидлар туғдирган ва июль ойида бўлиб ўтган Женева конференциясида умумий тарзда ифодаланган мулоҳазаларга тўла равишда қўшиламан. Тўрт ҳукумат бошлиқлари томонидан бизга топширилган ишга киришаётган пайтимизда биз учун бундан кейинги бирнеча ҳафта фақат илҳомбахш кунларгина бўлиб қолмасдан, шу блан бирга синов кунлари ҳам бўлади. Биз ўз ишимизни хайрихоҳлик ва ҳамжиҳатлик руҳида олиб боришимиз лозим. Биз вақтинча муваффақиятсизликлар сабабли ҳаддан ташқари безовта бўлмаслигимиз, ёки олдимизда чиқиб қолган тўсиқлар ҳарқанча қийин бўлса ҳам, шу тўсиқлар сабабли ўз йўлимиздан четга бурилмаслигимиз лозим. Биз шу фактни ҳисобга олишимиз лозимки, ғарб давлатларининг позициялари блан Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг позицияси ўртасида каттагина жарлик бор, лекин биз шу жарлик устига кўприк солиш мумкинлигига ишонамиз ва биз шу вазифага эришишга интилмоқдамиз. Буюк Британия ҳукумати ва халқи, — мен миллатлар дўстлигига ва империяга садоқатли бўлиш учун қасам ичганларнинг ҳаммаси номидан гапираётирман, — биз ҳаммамиз тинчлик бўлишига интилмоқдамиз. Тинчлик иши учун улар ҳарқандай қурбонлар беришга тайёрдирлар, лекин улар ўз э'тиқодлари учун ҳаётий муҳим деб ҳисоблаётган принципларни асло қурбон қилмайдиларки, бу принциплар учун жуда кўп қурбонлар бергандирлар.

Сўнгра В. М. Молотов сўз олади. У Президент Эйзенхауэрга тезроқ соғайиб кетишни тилаб хат юбориш тўғрисидаги таклифга Совет делегацияси номидан тўла равишда ва тамомила қўшилади. Совет ҳукумати, деди В. М. Молотов, ўз халқининг ҳисларини ифодалаб, президент жанобларининг тезроқ соғайиб кетишини тилаб шу истакларни изҳор қилди ва бунга ишонч билдирди. Эйзенхауэр жанобларининг соғлиги яхшиланиб бораётганлиги тўғрисидаги хабарларни эшитиб ҳозир хурсанд бўлмоқдамиз ва биз унинг тез соғайиб кетишига ишонамиз, унинг сарфлаётган куч ва ғайратлари бутун дун'ёда нақадар юксак даражада қадр қилинаётганлигини биламиз.

Сўнгра В. М. Молотов баёнот беради. (Бу баёнотнинг тексти газетамизнинг бугунги сонида босилган).

Сўнгра Д. Даллес сўзга чиқиб бундай деди:

Раис жаноблари, жаноб министрлар, биз мас'улиятнинг оғир юкини зиммамизга олган ҳолда, бу ерда учрашдик. Июль ойида ҳукуматларимизнинг бошлиқлари бу ерда сўзлаб тўла тинчликка ва халқаро кескинликни юмшатишга эришамиз деб айтган эдилар. Бунинг учун биз уч масала устида ўз фикрларимизни келиштириб олишимиз лозим. Шу блан бир вақтда ҳукуматлар бошлиқларининг кенгашида шу мақсадларга эришиш методлари устида чуқур келишмовчилик рўй берган эди. Проблема қуйидагилардан иборат бўлди: ҳукуматларимизнинг ҳарқайсиси ҳозирги аҳволни мустаҳкам тинчлик учун қониқарли асос эмас, деб э'тироф қилади. Айни вақтда ҳарқайси ҳукумат ўзгартишлар ўз хавфсизлигига путур етказмайдиган бўлсин деб ҳаракат қилмоқда ва шундай путур етмасмикин деб хавотирланмоқда. Бу — мутлақо табиийдир. Мавжуд кескинликнинг ва ишонч йўқлигининг чуқур томирлари борки, бу томирларни йўқотиш осон гап эмас. Биз шундай ҳал қилучи пайтга келиб қолдикки, биз ё ишончни қайтадан тиклайдиган ва биргаликда қиладиган жиддий ишларимизда олға боришимиз лозим, ёки акс ҳолда келажак фақат ўтмишга ўхшабгина қолмасдан, балки аксинча ўтмишдан ҳам баттарроқ бўлиб қолади. Кун тартибининг учинчи моддаси бу проблеманинг моҳиятини аён қилиб кўрсатади.

Биринчи навбатда Германия проблемасига киришамиз. Германиянинг бўлиниб қўйилганлиги оғир адолатсизлик эканлигини ва барқарорлик йўқлигининг манба'и эканлигини ҳаммамиз э'тироф қилмоқдамиз. Биз ҳаммамиз, Германия эркин сайловлар асосида қайта бирлаштирилиши лозим деган фикрдамиз. Лекин ҳозирги босқичда Германияни қайта бирлаштиришга эришмоқ учун биз ҳаммамиз бу тадбир бизларнинг хавфсизлигимизга путур етказмаслигига амин бўлишимиз лозим. Бу заруриятни э'тироф қилиб, Қўшма Штатлар Германиянинг қайта бирлаштирилиши блан боғлиқ бўлган ва'даларга, гарантияларга герман милитаризмининг тикланиш имкониятига йўл қўймайдиган гарантияларга қўшилишга тайёрдир. Менингча бу гаплар ҳамма учун, хавфсизликнинг қонуний манфаатларини, шу жумладан Совет Иттифоқининг манфаатларини ҳам ҳисобга олади. Шунинг учун ҳам биз кўпдан бери эришилиши лозим бўлган қайта бирлаштиришга эришишга тезроқ киришмоғимиз лозим.

Иккинчи масала қуролсизланиш масаласидир. Бу масала ҳам шундай проблемани келтириб чиқармоқда. Қурол-яроғларнинг ҳозирги даражаси турли халқлар учун оғир юк эканлигини ва қурол-яроғлар тежаш тадбири тариқасидагина камайтирилиб қолмасдан, шу блан бирга, хавфсизликни та'минламоқ учун мўлжалланган қурол-яроғлар ҳақиқатда урушга олиб келиши мумкин бўлганлиги сабабли ҳам камайтирилиши лозимлигини ҳамма э'тироф қилмоқда. Бизнинг ҳечқайсимиздан, бошқалар ҳам қурол-яроғларини анча камайтирмасдан туриб, ўзининг қурол-яроғларини анча камайтиради деб кутиб бўлмайди. Шу сабабли муваффақиятларга эришиш қурол-яроғларни камайтириш зарурлигига рози бўлишимизнигина талаб қилиб қолмасдан, шу блан бирга қурол-яроғларни камайтириш тўғрисида бамаслаҳат қабул қилинган қарор ҳақиқатан амалга оширилади деган гарантиялар бўлишини ҳам талаб қилади. Бу нарса бўлмаса бизнинг ҳечқайсимиз қурол-яроғларни бамаслаҳат камайтиришни бемалол амалга ошириш мумкин, деб ҳисоблайолмаймиз. Шу сабабли Қўшма Штатлар, Қўшма корольлик ва Франция қаноатлантирарли инспекция ва контроль системасининг зарурлигини чинакам қуролсизланишнинг зарур шарти эканлигини шу қадар қат'ият блан уқтириб келдилар. Эйзенхауэрнинг планларни айирбошлаш тўғрисидаги ва аэрофотос'ёмкалар тўғрисидаги таклифи шундай вазият туғдириши лозимки, бу вазият бу соҳада муваффақиятларга олиб келиши лозим.

Учинчи моддага — алоқаларни ривожлантириш масаласига, — келганда биз ҳаммамиз шундай фикрдамизки, бир-биримизнинг ўртамизда алоқаларнинг кенгайтирилиши ҳамжиҳатликнинг ривожлантирилишига ёрдам берган бўлур эди, лекин башарти бунда хавфсизлик мулоҳазаларининг ҳаммаси тўла равишда назар э'тиборга олинмайдиган бўлса, дарҳол чоралар кўрилишини кутиб бўлмайди. Биз биринчи навбатда, бир томондан бевосита хавфсизлик блан боғланмаган, лекин иккинчи томондан бир-биримизга манфаат етказадиган масалалар блан шуғулланмоғимиз лозим.

Қўшма Штатлар бу проблемаларни реалистик ҳал қилишга олиб келиши мумкин бўлган ҳамма йўлларни сабр блан ўрганишга бағишланган бу кенгашга келдилар. Бу руҳни бошқалар ҳам мақбул деб топадилар деб умид қиламиз. Биз бу масалаларда турли фикрларга эга бўламиз ва Совет Иттифоқининг қонуний манфаатларини ҳисобга олишга уринамиз. Биринчи навбатда Германияни қайта бирлаштиришга тааллуқли бўлган бу таклифлар ҳозирги хавфсизликка путур етказмасдан, балки уни яхшиламоқ, кучайтирмоқ ҳамда беқарорлик ва кескинлик манба'ларини йўқотмоқ учун ҳозирги аҳволни ҳисобга олади. Совет Иттифоқи бу масалаларни жиддий ўрганади деб умид қиламиз, чунки бу масалалар мана шундай жиддий ўрганишга сазовордир. Мен бу ерда гапириб ўтган умидлар фикран биз блан бу ерда бирга бўлган президент Эйзенхауэрнинг умидларидирки, мен сизларнинг президент Эйзенхауэр тўғрисида қилаётган ғамхўрлигингизни жуда юксак даражада қадрлайман. Ҳатто у ўзи бетоб бўлиб ётган вақтида ҳам биз бу ерда муҳокама қилаётган проблемани икки марта муҳокама қилди ва бизнинг ишимиз тўғрисида баёнот берди, мен бу баёнотнинг копиясини кенгашимизнинг ҳужжати тариқасида тарқатишни истар эдим. Биз ҳаммамиз шу фактни аниқ ҳисобга олмоқдамизки, президент Эйзенхауэр ўз баёнотида айтгандек (мен унинг сўзларини келтираётирман), воқиалар Женева руҳининг ҳақиқатан ҳам амалдами эканлигини ва у бутун дун'ё эришиш учун ҳаракат қилаётган тинч прогрессга олиб келадими ёки йўқми эканини кўрсатади.

* * *

Бугун кенгаш кун тартибининг биринчи масаласи — Европа хавфсизлиги ва Германия масаласи муҳокама қилинади.

Тўрт давлат ташқи ишлар министрлари кенгашида совет делегациясининг матбуот конференцияси

ЖЕНЕВА, 27 октябрь. (ТАСС). Кеча ўтказилган матбуот конференциясида тўрт давлат ташқи ишлар министрларининг Женева кенгашида қатнашучи совет делегациясининг вакили Л. Ф. Ильичев Берлинда СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари ва СССР Ташқи ишлар министри В. М. Молотовнинг Германия Демократик Республикаси президенти В. Пик ва ГДР бош министри О. Гротеволь блан қилган суҳбати тўғрисида журналистларга ахборот берди. Ильичев ана шу суҳбат Европада коллектив хавфсизлик системасини вужудга келтириш тўғрисидаги масалада, шунингдек бошқа масалаларда, шу жумладан, Германияни қайтадан бирлаштириш проблемасида СССР ҳукумати блан ГДР ҳукуматининг фикри тамомила бирхил эканлигини кўрсатди, деб та'кидлади.

Ильичев мухбирлардан бирининг саволига жавоб қайтариб айтдики, кенгашда муҳокама қилиниши лозим бўлган ва В. М. Молотовнинг Женева аэродромида берган баёнотида айтилган масалаларнинг тартиби тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқларининг ташқи ишлар министрларига берган директиваларида ана шу масалалар юзасидан қабул қилинган тартибга тамомила мувофиқдир.

Ташқи ишлар министрларининг Женева кенгаши тўғрисида Америка обзорчисининг айтганлари

НЬЮ-ЙОРК, 27 октябрь. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» газетасининг Женевадаги мухбири Миддлтон В. М. Молотовнинг Женевага келгандан кейин қилган баёнотини шарҳлаб, бундай деб ёзади. «АҚШ ва Англия вакиллари, совет ташқи ишлар министри жуда кучли позицияда турипти, деб афсусланиб та'кидламоқдалар». Миддлтоннинг қайд қилиб ўтишича, Совет Иттифоқи — кенгашда қатнашаётган тўрт мамлакатдан Германия Демократик Республикаси ва Германия Федерал Республикаси блан дипломатия муносабатлари боғлаган бирдан-бир мамлакатдир. Агар бу кенгашда Германияни бирлаштириш ишида прогрессга эришилмаса, у вақтда Совет Иттифоқи иккала герман ҳукумати блан музокаралар олиб бораоладиган бирдан-бир буюк давлат бўлиб қолади.

Броқ, Миддлтон, «Ғарбнинг Германияни бирлаштириш масаласидаги асосий қараши асло ўзгармайди», деб та'кидлайди.

Бирма Иттифоқи Бош Министри У Ну Қримнинг жанубий қирғоғида

ЯЛТА, 27 октябрь. (ТАСС). Бирма Иттифоқи Бош Министри У Ну, унинг рафиқаси До Мья И ва Бош Министрнинг ҳамроҳлари Қримнинг жанубий қирғоғидаги курортнинг диққатга сазовор жойлари блан танишишни давом эттирдилар.

Улар эрта блан ўрмон саноати ходимларининг Мисхордаги янги шифохонасида бўлдилар. У Ну шифохонанинг чиройлик корпусларини тамоша қилди, Верхоянск Коми АССР, Карел-Фин ССР ва мамлакатнинг бошқа районларидан келиб, буерда дам олаётган ёғоч тайёрлаш ходимлари блан суҳбат қилди. У Ну шифохонага ва гўзал табиатга қойил қолганлигини билдирди.

Меҳмонлар Мисхордан Ливадияга қараб йўл олдилар. Улар Ливадияда касаба союз ташкилотининг бошқа бир шифохонасини кўздан кечирдилар. Ҳозирги вақтда бу шифохонада 750 киши дам олмоқда. Дам олувчилар Бош Министрни самимий табрикладилар.

Бирмали меҳмонлар 1945 йилда ўтказилган Қрим конференцияси блан боғланган жойларни тамоша қилдилар. Улар уч давлат бошлиғи думолоқ стол ёнида ўтириб, мажлис қилган залда бўлдилар.

Бош Министр У Ну ва унинг ҳамроҳлари Ялтада А. П. Чеховнинг мемориал уйи-музейида бўлдилар. Хоналардан бирида А. П. Чеховнинг дун'ёдаги турли тилларда нашр этилган китоблари қўйилган витрина, шу жумладан, Чеховнинг Бирма-Совет маданий жамияти томонидан бирма тилида нашр этилган китоби У Нунинг э'тиборини жалб этди. Уй-музейнинг назоратчиси, ёзучининг синглиси М. П. Чехова У Нуга ва унинг рафиқасига гул ва «Чехов театрда» деган китобни тақдим этди.

У Ну Ялтада сайр қилиб юрган пайтда шаҳар аҳолиси ва дам олучилар унинг атрофига тўпландилар. Бош Министр уларга мурожаат қилиб бундай деди:

— Бу ер сизнинг халқингизга Бирма халқлари номидан салом топшириш учун энг яхши жойдир, чунки Совет Иттифоқининг ҳамма қисмидан келган кишилар буерга тўпланган. Уйларингизга қайтиб борганларингизда ўз ватандошларингизга Бирма халқидан, албатта, салом топширингиз.

У Ну яна бундай деди:

— Сиз, руслар жуда яхши халқсиз. Агар бизнинг мамлакатимизга келсангиз, бирмалилар сизларни жуда севиб қоладилар.

Кечқурун Бош Министрнинг илтимосига мувофиқ, унга ва унинг ҳамроҳларига «Сталинград жанги» фильми кўрсатилди.

Бош Министр У Ну Қримнинг жанубий қирғоғи бўйлаб сайр этганида, СССР Ташқи ишлар министрининг ўринбосари Н. Т. Федоренко, СССРнинг Бирмадаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси А. Д. Шчиборин, меҳнаткашлар депутатлари Ялта шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси А. М. Тарасов, Украина КП Ялта шаҳар комитетининг секретари С. Ф. Медунов, СССР Ташқи ишлар министрлигининг мас'ул ходимлари у блан бирга бўлдилар.

Совет Иттифоқида бўлган Бирма журналистлари ҳам Қримнинг жанубий қирғоғидаги курорт блан танишдилар.

Австрия журналистларининг Совет Иттифоқига қилган сафари тўғрисида айтганлари

ВЕНА, 27 октябрь. (ТАСС). Вена газеталарида яқинда Совет Иттифоқига бориб келган Австрия журналистларининг бирқанча мақолалари э'лон қилинди.

Сафар қатнашчилари — Венада чиқадиган энг та'сирли газеталарнинг редакторлари — совет мамлакатида ғоят хурсандчилик ва меҳмондўстлик блан кутиб олинганликларини айтмоқдалар. «Эстеррейхишенейе тагесцейтунг» газетасида босилган мақолада қайд қилиб ўтилишича, Австрия журналистлари делегацияси иккала мамлакатнинг кишилари «бир-бирларини яхшироқ билаолишлари ва бир-бирларини яхшироқ англашга ўрганишлари» учун СССРга таклиф этилган эди. «Комил ишонч блан айтиш мумкинки, бу мақсадга эришилди, — дейилади мақолада. — Бу жиҳатдан биз кўп нарсаларни ўргандик. Биз ўз дун'ёмиздан жуда фарқ қилган дун'ёни ўз кўзимиз блан биринчи марта кўрдик. Ҳозирги вақтгача биз бу тўғрида кўпинча фақат туманли ёки ҳатто нотўғри тасаввургагина эга эдик».

Мақола автори бу сафардан олинган умумий таассурот ҳақида гапириб, бундай дейди: СССРда «ғоят катта муваффақиятлар қўлга киритилган, жуда катта саноат корхоналари барпо этилган, территориясини, миқ'ёсларини ҳатто кўз ўнгига келтириш қийин бўлган жуда катта каналлар системаси қурилган. Ўзлаштирилган ва ишга туширилган. Бир вақтлар қақраб ётган чўлларда ҳозир шаҳарлар яшнаб турипти. Сон-саноқсиз институтларда янги интеллигенция тайёрланмоқда... Совет Иттифоқи ҳозирги вақтда шундай бир воқи'ликни ташкил этадики, бутун дун'ё у блан ҳисоблашиши лозим. Бу буюк мамлакатдир ва у тобора юксалиб бормоқда.

«Дас клейне фолксблатт» газетасининг бош редактори Франц Грессель совет тузумининг «беқарорлиги» ҳақида Ғарбда тилга олинаётган «назариялар»га тўхталиб, бундай «назариялар»нинг ҳечқандай асосга эга эмаслигини қайд қилиб ўтмоқда.

«Мамлакатни индустрлаштириш, — деб ёзади Франц Грессель, — илгари ҳечқандай саноат бўлмаган районларда, масалан Ўрта Осиёда ҳам ғоят катта муваффақиятларга эришган. Мамлакатда янги корхоналар қуриш блан бир вақтда жуда кўп янги шаҳарлар қад кўтармоқда. Совет Иттифоқида умуман жуда кўп нарса қурилмоқда. Лекин индустрлаштириш ишларининг ҳам, уй-жой қуриш ишларининг ҳам ҳеч ниҳояси кўринмайди».

Совет Иттифоқида бўлган ҳамма австрия журналистлари ўз мақолаларида Москвага катта ўрин бермоқдалар. «Москвага келган четэл кишисини, — деб ёзади Франц Грессель, — механизациянинг юксак савияси ҳайратда қолдиради. Москвада, ва умуман Совет Иттифоқида автомашиналар Европадагига нисбатан кам деган фикр тамомила нотўғридир. Кўчалар жуда серқатнов. Янги, кенг кўчалар бўйлаб ҳар икки томонга 3—4 қатор машиналар баравар қатнаб турипти. Трамвайлар кам, улар автобус ва троллейбуслар блан алиштирилган. Метро катта роль ўйнамоқда. Бу метро дун'ёдаги энг мукаммал метролардан бири эканлиги шубҳасиздир».

«Ди прессе» газетаси бош редакторининг ўринбосари Отто Шульмейстернинг қайд қилиб ўтишича, Москва метроси «шаҳар транспорти проблемасини ажойиб равишда ҳал этиш намунаси»дир. Шу блан бирга метрода қатнаш ҳақи «жуда арзон». «Москва кўчаларида қатнов жуда яхши тартибга солиб турилмоқда, — деб ёзади О. Шульмейстер. — Кўчаларда қатновни тартибга солиш ҳақида жонкуярлик қилаётган шаҳарлар бу ердан кўп нарсаларни ўрганиб олишлари мумкин». Ҳамма мақолаларда Москвада уй-жой қурилиши ғоят кенг миқ'ёсда олиб борилаётганлиги кўрсатиб ўтилмоқда.

«Русларнинг меҳмондўстлиги, — деб уқтириб ўтади Австрия журналистлари делегациясининг а'зоси Г. Шрам, — халқ мақоли бўлиб қолди. Биз ҳамма жойда Австрия ҳақида айтилган самимий сўзларни эшитдик».

Совет Иттифоқининг тинчликсеварлик ҳақидаги баёнотларига ишониш мумкин, деб ёзади Г. Шрам, чунки «Совет Иттифоқи олдида турган ғоят катта вазифалар давомли тинчлик бўлишини талаб этади».

Франция кинематография арбоблари Москвадан жўнаб кетдилар

Франция кинематография арбоблари делегацияси 27 октябрьда самолётда Москвадан учиб кетди. Делегация «Француз фильми ҳафталиги» муносабати блан СССР Маданият министрлигининг таклифига биноан Совет Иттифоқига келган эди.

Внуково аэродромида меҳмонларни СССР Маданият министрининг ўринбосари В. Н. Сурин, СССР Маданият министрлиги ва СССР Ташқи ишлар министрлигининг мас'ул ходимлари, совет кино усталари, матбуот вакиллари кузатиб қолдилар.

Делегацияни Франциянинг СССРдаги муваққат ишлар вакили Ж. Лалува ҳам кузатиб қолди. (ТАСС).

Исроил—Миср чегарасида низо'

ҚОҲИРА, 27 октябрь. (ТАСС). Матбуотнинг билдиришига қараганда, кеча Эл-Ауж районида Исроил ва Миср қўшинлари ўртасида яна қуролли тўқиниш бўлган.

Мисрнинг расмий ахборотида айтилишича, Исроил қўшинлари демилитаризация қилинган ва ўзлари ишғол этган Эл-Ауж районини ҳали ҳам оккупация қилиб турибдилар. Исроил қўшинлари кеча Мисрнинг чегара постини артиллерия ва пулемётлардан ўққа тутганлар. Ахборотда айтилишича, Миср қўшинлари қарши операция ўтказиб, Исроил солдатларини чекинишга мажбур этганлар.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 29/X да кечқурун ва 30/X да кундуз янги спектакль **Чин муҳаббат**, 30/X да кечқурун **Бой ила хизматчи**.

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 29/X да **Флория Тоска**, 30/X да кундуз **Бахт соҳили**.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОДИНА», НАВОИЙ номли, «ИСКРА», «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кеч соат 6 дан) — **Тугалланмаган қисса**.

«РОДИНА» — кундуз соат 12 да **Хатолар ороли** ва бошқалар, кундуз соат 4 да **Разлом**.

«ЁШ ГВАРДИЯ» — эрталаб соат 10, ва кундуз 12 да **Жаҳон чемпиони**, кундуз соат 2 ва 4 да **Максимнинг ёшлиги**.

«ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз соат 4 да **Ленин 1918 йилда**.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА
Бугун ва ҳар куни
АТТРАКЦИОН

Лўлилар

«УЗУМ БАЙРАМИДА»

Сценарий авторлари — РСФСРда хизмат кўрсатган артист **И. Ром-Лебедев** ва **Н. Зиновьев**, музика — РСФСР халқ артисти, Сталин мукофоти лауреати **С. Василенконики**, постановкачи — **Н. Зиновьев**, рассом — **Б. Эрдман**, балетмейстер — РСФСРда хизмат кўрсатган сан'ат арбоби, Сталин мукофоти лауреати **В. Бурмейстер**, бадиий раҳбар — **Я. Бреслер**.

Тамоша кеч соат 8 да бошланади. Билетлар эрталаб соат 11 дан сотилмоқда.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ. Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34 **РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ** коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136. Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими — 135, Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва сан'ат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими — 135, Саноат ва транспорт бўлими — 132. Секретариат — 34048. Э'лонлар бўлими — 38142.

Р. 68705. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № А — 1538.